

Poštarina plaćena u gotovom

JUGOSLOVENSKI

ROTAJA

BEOGRAD

BROJ 2 • AUGUST 1937 G.

Sadržaj: Drugo pismo guvernera Stevana K. Pavlovića.

Članci: Novi Guverner 66 distrikta R. I. — Rotarstvo u Jugoslaviji od Eda Markovića (R. K. Beograd). — Важност унапређења туризма у Вардарској бановини од Владана А. Богдановића (Р. К. Скопље). — Наступни govor Dr. Viljema Krejčija. — Организација за боље међународно узајамно разумевање, govor J. A. Kaјс-а, предео Др. Алексиј Јелачић (Р. К. Скопље). — Gradnja internacionalnog puta London—Beograd—Carigrad—Kalkuta—Кептаун од Ing. Franje Simića (R. K. Уиковар). — Омладина данашњице од Јосифа Маће-а (Р. К. Петровград). — In memoriam: br. Ing. Ferdo Senečić.

Iz rotarskog sveta:

Čehoslovačka — 66 distrikt R. I.; Rad guvernera i distrikta; Rad nekih naših klubova. ● Francuska — 49, 90 i 91 distrikt R. I.; ● Švajcarska — 54 distrikt R. I. ● Austrija — 73 distrikt R. I.

Iz našeg distrikta:

Promene u članstvu. — Pregled rada naših klubova. — Frekvencija u mesecu julu 1937.

KRALJ. DVOR.

LIFERANTI

BRAĆA DRAGAN
TVORNICA ŠEŠIRA I TULACA
PETROVGRAD

Telefon br. 2-51, Pošt. pret. 7

Skladište: Zagreb, Gaieva 44

Čekovni račun Jugoslovenske udružene Banke kod Poštanske štedionice u Beogradu broj 51036 / Cena 144 dinara godišnje / Pojedini broj staje 12 dinara

Izlazi krajem svakog meseca

Drugo pismo Guvernera 77 Distrikta R. I.

pretsednicima i tajnicima svih klubova

Beograd, 20 avgusta 1937

Mila braćo,

1.) **Letnji raspust.** Približuje se kraj drugom mesecu našeg zajedničkog rada koji, usled mnogobrojnih osustava po svima klubovima, moramo priznati, nije bio onakav kakvog smo ga želeli. On nije bio pod punom parom, radni su kotlovi bili jedva smlaćeni.

Ja računam da ćemo **svi** u trećem mesecu obilato nadoknaditi izgubljeno i aktivnim radom pokazati i drugima i **sebi** da smo pravi rotari.

2.) **Središni savet R. I.** usvojio je donesene odluke Savetodavnog evropskog odbora na sastanku u Montreux-u i Nici i definitivno odlučio:

a — da Četvrta regionalna konferencija za Evropu, Afriku i Malu Aziju bude u Stockholm-u (Švedska) 3-eg i 4-og septembra 1938;

b — sastav odbora za organizaciju ove konferencije i

v — da ovogodišnji sastanak Evropskog savetodavnog odbora (**EAC**) bude u Zagrebu, ali da svi budući sastanci ovoga odbora budu ili u Cirihi (Švajcarska) ili u neposrednoj njegovoj blizini.

3.) **Međunarodna akcija.** Pretsednik **EAC** de Cock Buning naime-novao je za pretседnika specijalnog odbora, pri Evropskom savetodavnom odboru, za međunarodnu akciju Hugo E. Prager-a, i za članove istog odbora Stevana K. Pavlovića i R. Olsen-a.

4.) **Međugradski sastanci.** U julu o. g. održana su ovakva dva ve-oma uspela sastanka:

I U Z e m u n u — između članova beogradskog i zemunskog kluba i

II U B o g o j e v u — između članova klubova iz Osjeka, Slavon-skog Broda, Sombora, Vinkovaca i Vukovara, povodom proslave 400-tog sastanka osječkog kluba.

5.) **Rotarska terminologija.** Primetio sam da mnoga braća nisu na-
čisto sa rotarskom terminologijom, utvrđenom na jednom od prvih sa-
stanaka predsednika i tajnika.

Član kluba je „rotar“,

sama ustanova „rotarstvo“ i

pridev „rotarski“, „rotarska“, „rotarsko“.

Preporučuje se svima da se strogo pridržavaju ove terminologije.

6.) **Klupski odbori i pododbori.** Početkom svake rotarske godine
u svima klubovima moraju se obrazovati svi i odbori i pododbori. Ako
to u kome klubu, slučajno, još nije obavljeno, neizostavno je potrebno
da se odmah uradi. Uveren sam da će se u isto vreme otpočeti i sa
najenergičnijim radom i da će i odbori i pododbori održavati redov-
no svoje sastanke.

7.) **Program rada.** Iako sam uveren da je u većini klubova izrađen
program, ipak podvlačim da je izrada programa rada apsolutno po-
trebna i to u pravcu sva 4 rotarska cilja. Naročitu pažnju treba obra-
titi na to, da svi članovi budu zaposleni i da se svakome pruži prilika
da što više doprinese praktičnom ostvarenju rotarskih ideala.

8.) **Počasno članstvo** traje svega godinu dana i svima koji su iza-
brani u prošloj rotarskoj godini, 30 juna o. g. prestala su sva počasna
prava, sem slučaja da ih upravni odbor ponova izbere za počasne čla-
nove, što se može obnavljati svake godine.

9.) **Frekvencija.** Najtoplije preporučujem pažljivo čitanje pregleda
članskog prisustvovanja na redovnim sastancima. Ovaj se pregled re-
dovno donosi na kraju svakoga broja „Jugoslovenskog Rotara“. Iz
njega ćete najbolje videti kako u tome pogledu stoji vaš klub u sra-
vnenju sa ostalima. A svaki klub treba da želi i da se stara da u pore-
đenju ništa ne izgubi.

10.) **Polugodišnji izveštaj o članstvu** trebalo je poslati 1 jula.
Ako to dosad u kome klubu još nije učinjeno i per capita tax nije ta-
kođe poslana, neka se odmah uradi, jer od tačnosti ili netačnosti samo
jednoga kluba, zavisi ugled celoga distrikta.

11.) **Klubovi: Bačka Topola i Slavonski Brod.** Najiskrenije žalim što
u mesečnom izveštaju za 30 juni o. g. nisam mogao uneti i podatke o
prisustvovanju članova na sastancima ova dva kluba bez ikakve njihove
krivice. Sasvim nezavisno od njih ovi mi izveštaji, iako na vreme
poslani, nisu na vreme stigli. Ovo naročito i sa zadovoljstvom ističem
jer oba ova kluba, u pogledu vršenja svojih dužnosti, stoje na zavid-
noj visini.

Sa rotarskim pozdravima

St. K. Pavlović

Guverner 77 distrikta R. I.

Kad nedostaje jedna reč. Kada naidete na mlada čoveka koga ste ranije do-
bro poznavali pa vidite da je postao zvaničan i hladan prema vama čim prvi put
zadovolji svoje ambicije, vi sigurno pomislite da je postao uobražen. Ali to može
biti pored uobraženosti i jedna vrsta nesvesne osvete kada mladić ignorira nekog
koji ga je ignorirao u prošlosti. I to znači jedno od najvažnijih razočarenja koja
mladež doživljuje. Sigurno da je mnogo Michangela, Faraday-a i Edison-a bilo
izgubljeno za svet samo iz razloga što je neko propustio priliku da im kaže koju
ohrabrujuću reč. Vidi članak g. Hugh Jones u avgustovskom broju „The Rotarian“.

Novi Guverner 66 distrikta R. I.

I. V. Hyka, rođen 1889. Bivši član čehoslovačke diplomatske inostrane akcije za vreme rata. Činovnik Ministarstva spoljnih poslova. Bio je član mnogih čehoslovačkih delegacija na međunarodnim konferencijama. Jedan od šestorice članova osnivača R. K. Prag i čehoslovačkog Rotarstva. Prvi potpretsednik R. K. Prag pri osnivanju. Zastupao čehoslovačko Rotarstvo na raznim konferencijama u Engleskoj, Briselu, u Lucerni i drugim mestima.

Rotarstvo u Jugoslaviji

Br. Edo Marković, R. K. Beograd: Referat na plenarnoj sednici od 11/VII 1937 na Konvenciji u Nici.

Gospodine pretsjedniče, gospođe, drugovi rotari!

Nastala kao rezultat dugogodišnjih stremljenja jednoga naroda, rasparčanog na četiri države i 7 državnih administracija, Jugoslavija prirodno potrebuje što više agensa koji djeluju u pravcu mentalnoga amalgamiranja vijekovima razjedinjenog naroda. Razumljivo je, dakle, da je direktor Rotary International Jozef Schulz iz Pečky, kad je negdje ljeti 1928 izaslan iz bratske Čehoslovačke da introduira Rotarstvo u Jugoslaviji, naišao ne samo na razumijevanje nego i na oduševljenje. Našla se jedna organizacija, iz inostranstva, lišena svake sumnje, ne-utralna, koja može okupiti pretstavnike svih zvanja i zanimanja, bez obzira na njihov etnički karakter i partijske i duhovne poglede i postati koncentracionom tačkom svih ljudi dobre volje jedne nacije u formiranju. Posijano sjeme niklo je brzo i obilno, a oduševljenje kojim je rotarska misao prihvaćena nikada nije jenjalo. Od inauguracije prvih klubova u martu 1929 pa do danas, za ciglo 8 godina, u Jugoslaviji je osnovano 30 klubova sa nekih 750 članova, a do kraja godine biće ih 32 sa kojih 800.

Takav razmah pokreta, u zemlji tek na početku njena razvitka, u sredini u kojoj je još sve u previranju, gdje se sirove snage jednog krepkog naroda tek talože, velikim je dijelom i izraz žive želje Jugo-

slavena da saraduju na zajedničkom humanom idealu čovječanstva — da se posvete Međunarodnom služenju. Raskrvavljen dugotrajnim ratovima, narod Jugoslavije nema veće ambicije no da bude pionir mira i dobre volje na svom sektoru srednje i jugoistočne Evrope. Zato je primio Rotarstvo kao jedan od odličnih instrumenata toga nastojanja, kako prema susjedima tako i uopće.

I zaista rotari Jugoslavije bili su vazda prvi koji su prigrabili inicijativu za saradnju sa svim susjedima. Prvi prijateljski kontakti naše zemlje i sa Italijom i sa Mađarskom i sa Bugarskom bili su rotarski. Isto su tako jugoslavenski rotari od samoga početka svoga rada, smatrali svojom dužnosti da mire etničke suprotnosti u svojoj zemlji. Jedva ima raznolikije teritorije, istoga prostranstva, kako u pogledu bogatstva prirodne scenerije tako i u pogledu kulture i civilizacije, — od Jugoslavije. Na putu između istoka i zapada, ona je, zahvaljujući istorijskom razvitku, isprekrštana najraznolikijim utjecajima starim i novim i, pored sve preponderancije slavenskog življa, prešarana etnički. To daje zemlji naročitu draž i vrijednost, ali to donosi i teškoće. Jugoslavensko rotarstvo pretstavlja jugoslavensko šarenilo u svoj njegovoj bujnosti. Ono je ujedinilo sve elemente svoje zemlje i okupilo sve etničke grupe u punoj harmoniji i ljubavi. I sam taj fakat opravdava mu opstanak.

U služenju u zvanju rotarstvo Jugoslavije najmanje radi kolektivno. Komponirano po rotarskim principima, ono po svojim članovima unosi u sva zvanja i zanimanja misao služenja kao osnovni princip za odnose između ljudi. Takovo djelovanje ima svoju naročitu važnost u zemlji u kojoj se naglo vrši prelaz iz patrijarhalnog života u savremeni, koji vazda krije izvjesne opasnosti. Pri omiljenom služenju zajednici pak, gdje se već danas vrši najintenzivnija akcija u najraznoličnijim pravcima, jugoslavenski rotari tek su na počecima. Radeći na terenu, gdje velik dio svijeta još uvijek živi životom nedostojnim čovjeka, gdje između sela i grada još uvijek zjape bezdni, jugoslavenski rotari naziru svoje velike zadatke i dužnosti i oni će ih se primiti toliko krepče, koliko im se više proširi mreža klubova i ojača njihova snaga.

Jugoslavenski rotari crpe svoja nadahnuća sa vrela narodne poezije. Iz nje se napajaju humanitetom, požrtvovnošću i druželjubljenjem. Pa ako i ima u svijetu agilnijeg i metodičnijeg rotarstva od jugoslavenskog, jugoslavenski rotari traže za sebe priznanje, da ih u toploti, intimnosti i drugarstvu niko ne natkriljuje. Njihovo je nastojanje da rotarstvo u svojoj zemlji učine velikom porodicom i bratstvom, jer vjeruju da je osjećajni duh drugarstva otac misaonog i razložnog načela služenja pa da će po njemu osigurati uspjeh naše stvari.

Kao što mladi jugoslavenski narod tek stupa na snagu, tako je i njegovo rotarstvo tek u svojim počecima. I kao što je taj narod, već u svoje mladićsko doba, dao čovječanstvu, za uzvrat za ono što je primio iz velike ljudske zajednice, ličnosti kao što su Rugjer Bošković, Nikola Tesla i Mihajlo Pupin, otvarajući time šire perspektive za budućnost, — tako i njegovo rotarstvo, koje danas daje tek skromne plodove, obećava da će se bogato odužiti rotarskoj zajednici.

Rotarstvo je za Jugoslaviju jedna nova nada. Nada u moralnu renesansu svijeta, na bazi praktične filozofije međusobnog služenja individua i nacija. Mi vjerujemo da nas ona neće prevariti.

Важност унапређења туризма у Вардарској бановини

Владан А. Богдановић (Р. К. Скопље)

Туризам је у данашње доба постао једна важна привредно-економска и здравствена грана. За његово унапређење искоришћују многе земље и најмање занимљивости историско-уметничке, природне лепоте и друго, стварајући погодније услове за развијање овога. У многим земљама туризам условљава опстанак читавих области, нарочито њихових пасивних крајева.

Природне лепоте, историски и уметнички споменици, од увек су примамљивали туристе и били најважнији услови за развијање туризма. Природно је да ће се у таквим крајевима највише развити, а нарочито ако зато има и других услова као што су добри путеви и удобни хотели, који омогућавају пријатнији боравак путницима, који посећују извесну област, остављају свој новац, те на тај начин економски подижу исту област развијајући трговину и саобраћај. Важност туризма поред његовог економско-здравственог значаја је још и у томе, што много доприноси међусобном упознавању становништва једнога народа. Утиче на стварање хомогених народних маса и нивелише разлике међу њима. Он је користан у сваком погледу и један важан фактор за међународну утакмицу, међународно зближење и упознавање, стварање јачих економских веза, а тиме доприноси и одржавању светскога мира.

Имајући у виду улогу коју туризам игра у економском, здравственом, националном погледу, у развијању трпељивости и солидарности, јасно је какву ће улогу играти и морати играти у Вардарској бановини која има врло много услова за развијање истога.

Грачаница на Косову

Овај део велике Југославије за који су везани највећи догађаји у прегнућу за ослобођење, има највеће споменике наше средње-вековне културе, наше славе и величине. Вардарска бановина је област која је највише робовала и најјаче осетила тежину ропства, после њене славе у време Душаново. Ропство није успело да јој збрише национално обележје зато што је имала јаку културу, јачу од културе њених тлачитеља. Њу је култура спасла, али та култура није могла да се развија упоредо са културом слободних народа, зато је данас ова покрајина и највише зостала у томе погледу. Међутим сви су услови ту за њено развиће. Ту су плодне котлине, богате шуме, рудна блага, природне лепоте и здраво поднебље. Туризам би могао највише да открије Југословенима који је не познају и целом свету овај богати музеј остатака једне културе и чаробне пределе. Зато туризам у Вардарској бановини можемо поделити на две врсте: домаћи и страни.

Д о м а ћ и т у р и з а м. Њега треба развити у најјачим размерама, тако да Вардарска бановина постане привлачна снага за све области у нашој Краљевини. Најважнији разлози су зато политичко-национални, историско уметнички, етнографски, лингвистички, као и разлог богатства у природним лепотама.

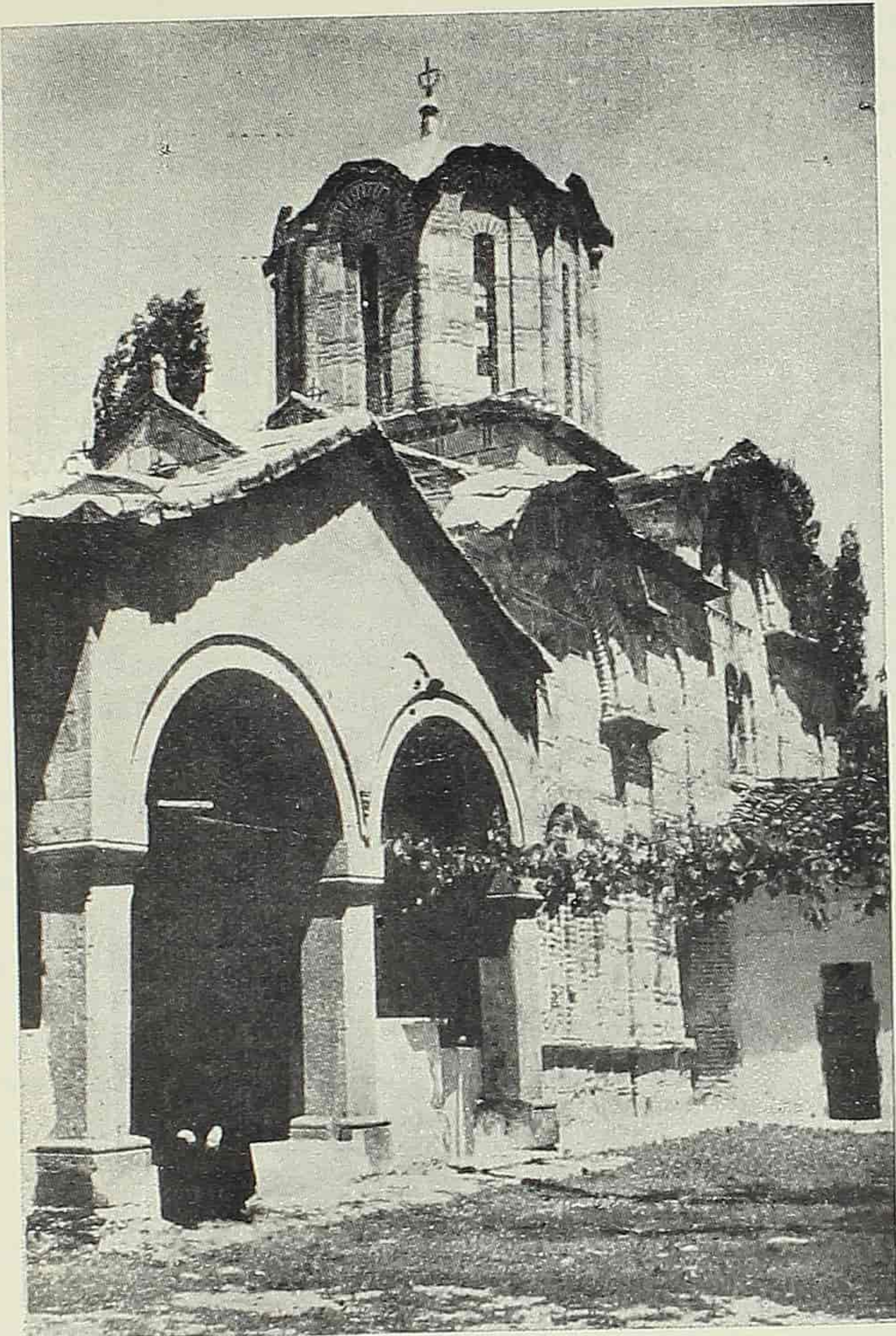
Политичко-национални услови за развиће домаћег туризма су у томе, што Вардарску бановину врло слабо познају остале области у нашој држави, а у колико је познају или је све то недовољно или је, пак, познају на основу нетачних и погрешних информација. Разлог због којег би требала да буде предмет симпатије, љубави и посете јесте њено поднебље са политичко-националног значаја, јер су се на тлу ове бановине одигравали како у давној прошлости тако и у блиској, најзначајнији догађаји од општег политичко-културног и просветног значаја.

На тлу Вардарске бановине наша писменост и примање Христове вере има своје прве зачетке. Овде се је развила до највећег степена у деветом и десетом столећу прва југословенска и општа словенска школа и то у њеним најјужнијим областима. Ту се истичу велики и неуморни просветни и културни раденици, ученици словенских апостола Ћирила и Методија, Свети Климент и Свети Наум, који су дали прве основе словенској књижевности на Балкану и чија су дела постала општа својина не само југословена него и Словена у опште. Они су деловали и стварали у приликама, када је целокупно словенство претстављало једну огромну непписмену, непросвећену, некултурну и неорганизовану масу.

На тлу ове бановине делао је и наш најјачи апостол Хришћанства, наше средњевековне просвете и културе Свети Сава Немањић (Призрен, Ђаковица, Косово) са многобројним сарадницима који су положили врло солидан основ нашој средњевековној цивилизацији.

На тлу Вардарске бановине наша средњевековна држава која се је јавила и развијала у Расу, достигла је врхунац свога политичког и културно-националног развитка, тако да је српско краљевство и царство оставило тако трајне успомене да је наш народ у данима тешког ропства могао очувати своју националну индивидуалност.

Марков
Манастир
код Скопља

На тлу ове бановине је наше Косово, које је столећима формирало наш национални понос.

Јужна Србија односно Вардарска бановина однеговала је Милоша Обилића, Страхињића бана, Рељу Крилатицу, Краљевића Марка и плејаду наших старих јунака и витезова који су постали предмет наше изванредно лепе народно-јуначке поезије итд. итд. Према томе, наша је света дужност да обавестимо све крајеве наше државе, како би она постала привлачна снага свију друштвених слојева, те да на тај начин буде пропагатор своје историско културне и политичке улоге у нашој држави.

Историско-уметнички услови за развиће туризма су у томе, што је Вардарска бановина највеличанственији пантеон наше просвете, црквено-моралног, етичког и културно-уметничког препорода од најстаријих времена. Свуда, по свима њеним крајевима, виде се импозантни и величанствени средњевековни споменици у којима се огледа наша средњевековна побожност, писменост, велики архитектонски и уметнички укус. Ми имамо у тим старинама

неописано лепе фреске, које сведоче, по мишљењу и тврђењу великих наших и страних стручњака, о препороду светске уметности који је започео код нас и то много раније него у Италији. Највећи споменици наше црквене уметности, архитектуре и живописа имају најбоље претставнике на Југу.

Ту је сјајна Грачаница, Дечани, као сјајна химна у камену, која прича историју једне наше победе и побожност наших владара; црква Св. Богородице у Охриду; Св. Петка у Призрену, Грохор Пчињски, који је у блиској прошлости био склониште и чувар оних који су се борили за слободу лепог Југа; лесновски Манастир посвећен Св. Михаилу и Гаврилу лесновском, долази у најзначајније споменике наше архитектуре чувен са својом олтарском апсидом, иконостасом мајстора дебарске школе и портретима Душана, Јелене и Оливера; Св. Никола у Штипу; Св. Пантелејмон код Кочана; Св. Јоаким осоговски испод Осогова; Матка код Скопља; побушки манастир; Св. Аранђел кучевишки; Св. Пантелеј код Скопља; Св. Ђорђе у Нагоричану; Трескавац код Прилепа; Св. Јован бигорски на левој обали Радике у средини племена Мијака са иконостасом и портретима Св. Јована Владимира, Дечанског и цара Лазара; Лешак код Тетова; Света Пречиста код Кичева; Св. Наум на обали Охридског језера; Марков манастир, чија архитектура чини снажан ефекат; Псача; Св. Спас у Скопљу чији је иконостас дело уметника из Дебра, и многи други манастири и цркве чији живопис преставља неоцењиво благо за нашу археологију, националну историју, уметност и етнографију. Зар у Прилепу човек не добива нове утиске гледајући Марков град и његов манастир? Овај необичан јунак постао је једна врста симбола Јужних Словена, сав у традицији културе спојио је у себи легенду цркве и легенду народа. Вардарска бановина је дала своме народу два најглавнија мотива народне песме, дала је Марка и Косово. Све су то споменици наше славне прошлости који нас задивљују и својим уметничким резбаријама на иконостасима, владичким престолима и амвонима. Ово нас у толико више одушевљава када се сетимо да су творци тих ремекдела побожности, архитектуре, резбарије и сликарства синови Вардарске бановине, који су покољењима показали пут којим треба ићи за добро, славу и величину своје нације.

Етнографски услови: Као што је наш велики научник професор Јован Цвијић утврдио да је Вардарска бановина састављена од више географских котлина, тако исто она је изразити претставник изванредног шаренила у погледу народне ношње. То претставља једну неописану примамљивост за сваког Југословена, јер у томе он види и етнографску лепоту нашег краљевства и царства. Међутим, као што у многим крајевима наше домовине почиње да пропада народна ношња, тако се мора једном десити и са народном ношњом Вардарске бановине, која је један доста очувани део наше народне материјалне културе; то се природно дешава са продирањем модерне културе, али нити ношња нити обичаји се не смеју изгубити док се бар не сместа по музејима као сведоци наше културе. И то би требало још јаче да привуче Југословене овој лепој покрајини на раскрсници Истока и Запада,

Скопље:
Сахат-кула

на раскрсници двају култура. Поред овога живопис по манастирима и старим црквама сачувао нам је и одела наших истакнутих црквених великодостојника, владалаца, властеле и других истакнутих људи, те се путнику и у том погледу отвара један простран хоризонт знања из области етнографије.

Лингвистички разлози за посећивање ове области су у томе, што се прво писмо словенско и прва граматика и синтакса југословенска и опште словенска огледа у старим средњевековним црквеним списима, који датирају из времена ученика и наследника словенских апостола Ћирила и Методија.

И данас Вардарска бановина у етнографском погледу представља необично занимљиву слику наших јужних говора који су у основи југословенски (чува особине штокавског дијалекта тзв. старо-штокавски) те је и у том погледу она, тј. Вардарска бановина једна од најинтересантнијих покрајина у нашој држави.

Вардарска бановина је једна од најбогатијих покрајина у Југославији природним лепотама. Она има плаво Охридско језеро

ограђено са свих страна планинама са којих пирка ветрић за време највећих врућина, доносећи свеж ваздух. На 600 метара надморске висине, пространо са чистом пијаћом водом, богатством риба, сунчаном плажом, претставља једну од највећих природних лепота у Јужној Европи. На једној страни на обали, на једном брдашцу уздиже се Охрид, стари Лихнидос, што ће рећи звезда. Са врха овога брдашца види се с друге стране на обали језера манастир Св. Наум у живописном пределу до саме албанске границе. Окружен многим врелима са хладном и здравом пијаћом водом и дрвећем претставља предео пун здравља, а у исто време један споменик наше прошлости.

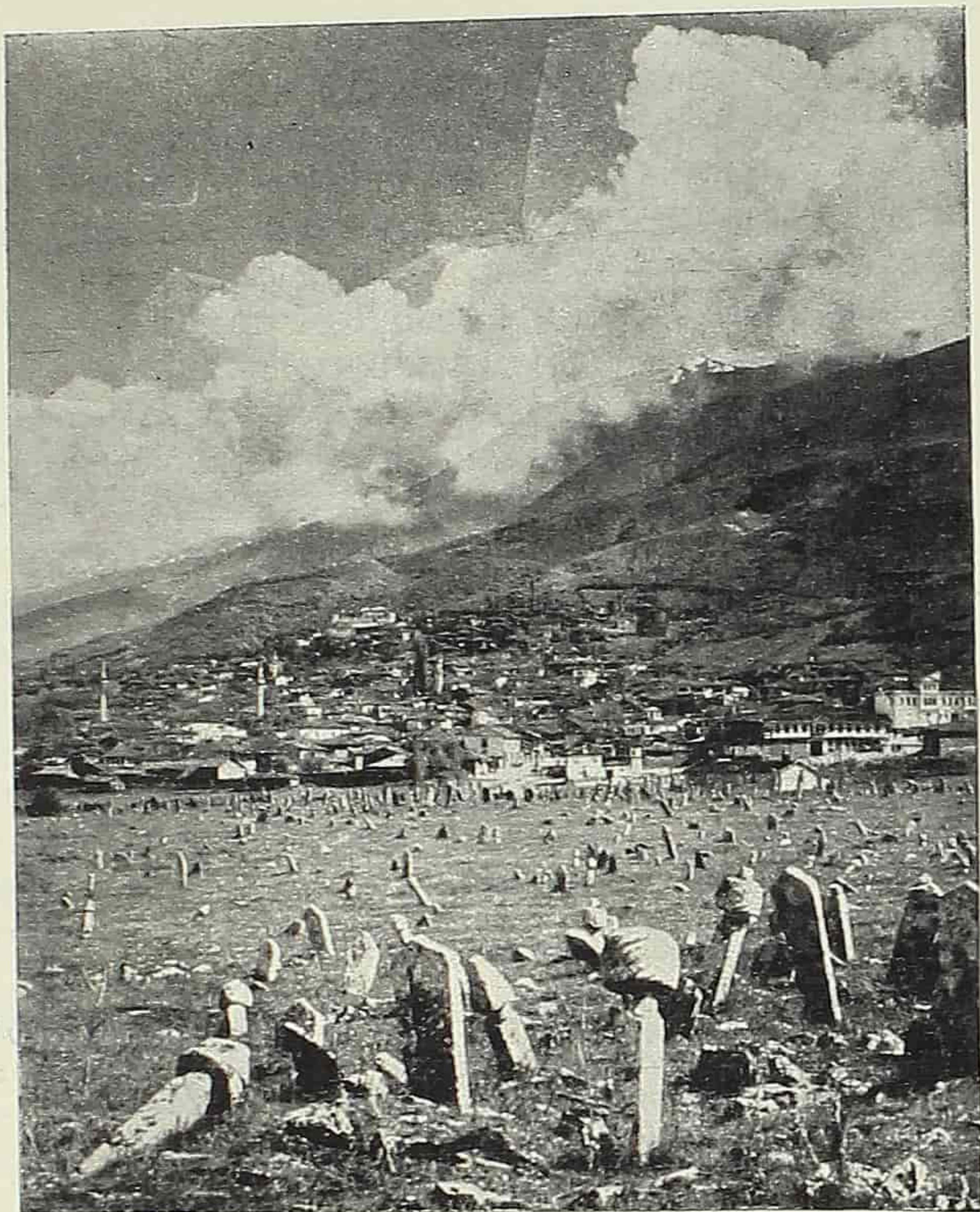
Тек, какав би био поглед са Галичице или шумовите Јабланице на плаво језеро и плодну котлину кроз коју вијуга Црни Дрим губећи се у живописној клисури. Пођемо ли његовом клисуром уживаћемо гледајући како се испод нас са хуком слива скачући с камена на камен а иза нас како се горостасне планине дижу и с једне и с друге стране као да хоће да се саставе. Долазимо до Дебра, турске касабе у чијој се близини налази лековито Бањиште и Косоврасти. Одатле настаје живописна клисура Радике, најромантичнији предео Вардарске бановине и постојбина дебарских уметника. С леве стране види се кршевита Галичник са лепим курсирама, гнездо наших чувских печалбара и чобана, који са својим сиром тргују по Египту и Америци. Са исте стране мало даље, диже се величанствени споменик, дело уметника овога краја, њихове вештине и укуса, Св. Јован Бигорски на падини шумовите планине. На другој страни исто тако горостасне и шумовите планине све до ниже Маврова.

Затим Вардарска бановина има Преспанско и рибом богато Дојранско језеро. Па шумовите високе планине: Црнољеву, горостасни Шар, који нас потсећа на швајцарске Алпе (погодан за скијање), Кораб, шумовити Буковик, Буково, Осогово, Кожух, Горњи Кајмакчалан, Добро поље, Ветерник, високи Перистер, Скопску Црну гору итд. Има и своје највеће благо, Вардар и његову долину, око кога су вековима вођене борбе, његов извор у Врутоку, живописну клисуру Демир-капију са остацима старих споменика; његове притоке Лепенац са Качаником, славну Брегалницу, Црну кроз Морихово и друге.

Осим тога за нас Југословене Вардарска бановина претставља највеличанственију позорницу најновије историје, јер су се ту одиграли највећи доживљаји и најсјајнији подвизи наше храбре српске војске; јер је ту Куманово, где је освећено Косово, Бакарно гувно, Шемница и Перистер на којим су местима разбијени последњи остатци отоманске војске. Ту су Брегалница, Рајчане, Царев врх, Ретке букве и др. места на којима је одлучена судбина нашега Југа. Ту су Кајмакчалан, Ветерник, Црна и Добро поље, где су српске непобедне армије испољиле невероватну храброст, одлучност, пожртвовање и љубав према слободи, јединству Срба, Хрвата и Словенаца и према општој националној идеји југословенства.

Страни туризам. За странце Вардарска бановина претставља исто тако велику интересантност, јер су ту многобројни наши средњевековни споменици који чувају у себи нашу средње-

Дебар

вековну културу и цивилизацију и који су од интереса и вредности за цело човечанство. Ту су занимљивости у народној ношњи о осталим етнографским особинама, које су резултат вековног додира двеју култура. Ту се може видети карактеристична мешавина европске и источне културе.

Затим на тлу ове бановине су и чувени Стоби на утоку Црне у Вардар близу Градског (железничка станица). Ту је пуно споменика римске византиске културе од којих је лепо очуван амфитеатер и још пуно грађевина. Треба имати у виду да су учињени само први почеци у ископавању ове старе вароши. Учињене ископине дале су велики материјал научнога и археолошкога значаја за испитивање простирања римске и византиске културе на Балкану. Ту је чувено Требениште и још многе развалине старијег и млађег порекла.

У Вардарској бановини су необично лепе горостасне планине, које привлаче и својом природном дивљином и својом лепотом. Ту су изванредна језера која по својим лепотама долазе у ред најлепших творевина природе у јужној Европи.

Многи би болесници нашли лека и здравља у овом чаробном крају. Многи би сликари и уметници нашли пуно инспирација у овој дивљој и пуној шаренила области. Многи би научници нашли плодна поља рада. Туристи са најразличитијим циљевима не би се одавде вратили незадовољни и не носећи трајне утиске из овог

краја. А они који једном дођу пожелели би да и други пут проведу неки час у овој области.

Поред овако лепих услова за развиће туризма у Вардарској бановини отклоњене су све сметње и недостатци за развијање истога. Проширена је железничка мрежа тако да поред постојеће солунске пруге имамо и нормалну пругу Велес—Битољ и Приштина—Пећ. Стални аутобуски саобраћај је уведен и у најбољем је реду на свима туристичким линијама.

У току лета прошле године извршио је „Југ“ друштво за унапређење туризма маркацију планинских приступа за два најважнија врха на Шари: Љуботен (2496 м.) и Александров вис (зв. Турчин 2703 м.). Код Љуботена дошла су у обзир два приступа: I. Ђенерал Јанковић—Режанце—Горанце—Јажинце—Планинска кућа—врх Љуботена (дужине маркације око 9 часова хода); II. Тетово—Вратнице—Старо село одакле почиње маркација и води до планинске куће (око два часа хода). Маркација до Александровог виса извршена је од Тетова преко села Лисца до смучарског дома, а затим право на запад Пашином ливадам до Маје, па на југ до Александровог виса (9 часова хода). Дужина свију маркираних стаза износи око 20 часова хода или 70—80 километара.

Планинске куће. Под управом „Југа“ налазе се три планинске куће: на Љуботену, Кајмакчалану и Поповој шапки. Прве две градила је Бановина а трећу „Југ“. Све три куће саграђене су од камена. Љуботенска кућа има две простране собе, претсобље, кухињу, ходник, трпезарију, подрум и таван. Кућа има 15 кревета са постељним стварима и сав потребан собни и кухињски намештај. Кућа је удаљена од станице Ђенерал Јанковић 6—7 часова хода, а од врха Љуботена 2—3 часа. Налази се на висини од 1650 метара поред простране букове шуме. — Кајмакчаланска кућа има две простране собе, претсобље, кухињу, ходник, трпезарију, подрум и таван. Намештај се састоји од 15 кревета са постељним стварима. Поред тога има и све што је потребно за припремање хране и боравак у кући. Кућа је удаљена од Битоља 56 километара, а од врха Кајмакчалана 15 километара. До ње води добар аутомобилски пут. Подигнута је на месту зв. Јелак на висини од 1550 метара. — Дом на Поповој шапки има две собе, претсобље, кухињу, трпезарију, подрум и таван. Кућа има 30 кревета са постељним стварима. Ту је такође и сав остали собни и кухињски намештај. Кућа је грађена и снабдевена намештајем из сретства „Југа“ друштва за унапређење туризма. Дом је удаљен 3—4 часа хода од Тетова, а око 5 часова од највишег врха Шаре (Александровог виса). Он је на висини од 1780 метара, испод врха Попове шапке, који се уздиже 70 метара изнад куће.

Као један од најглавнијих услова за унапређење туризма и промета странаца јесу добри и удобни хотели. Приватном иницијативом подигнути су и то:

У Скопљу: хотел „Бристол“ са 35 соба и 45 кревета, централним грејањем и текућом топлим и хладном водом; хотел „Српски краљ“ са 28 соба и 36 кревета, централним грејањем и текућом топлим и хладном водом; хотел „Спленид“ са 25 соба

и 28 кревета, са централним грејањем и текућом топлом и хладном водом; хотел „Москва“ са 29 соба и 39 кревета са текућом водом.

У Тетову: хотел „Југославија“ са 18 соба и 30 кревета, са удобним и чистим намештајем.

У Охрид у: „Турист“ са 18 соба и 31 креветом; „Бел-ви“ са 30 соба и 50 кревета, са текућом водом; „Српски краљ“ са 20 соба и 30 кревета.

У Битољу: „Гранд хотел Јевтић“ са 25 соба и 35 кревета, са текућом водом; хотел „Турист“ са 15 соба и 25 кревета; хотел „Босна“ са 20 соба и 30 кревета; хотел „Солун“ са 30 соба и 40 кревета.

У Прилепу: хотел „Балкан“ са 18 соба и 29 кревета; хотел „Југославија“ са 20 соба и 35 кревета.

У Кичеву: хотел „Турист“ са 20 соба и 35 кревета.

У Мавровим хановима: хотел Јовче Спирића са 10 соба и 15 кревета; и

У Куманову: хотел „Сремац“ са 15 соба и 25 кревета; хотел „Куманово“ са 18 соба и 30 кревета.

Туризам у Вардарској бановини био би једна од најважнијих грана привреде. Са његовим развићем, са развићем пољопривреде, подизањем просветног нивоа, ова област у скорој будућности може играти једну од најважнијих улога у економском животу Југославије. Њена би сада необрађена поља доносила неколико

Јужна Србија: Жетва

пута више прихода него што сада доносе. По шумовитим планинама и романтичним пределима, сада слабо посећеним, отпочео би живот. Развила би се трговина, жив саобраћај, а имајући у виду и њену благу климу и услове за гајење индустријских биљака и индустрија.

За своју будућност Вардарска бановина има сјајне изгледе. Схватајући важност коју ће ова покрајина играти у економском животу Југославије и стварању наше расне југословенске културе на њеном се подизању највише и радило а резултати нису за потцењивање. Од једне ратом опустошене области и у сваком погледу заостале имамо већ живу област која гигантским корацима иде напретку. Са њеним развићем у једну туристичку област за коју има тако много услова несумњиво је да се и њена улога у економском животу наше домовине повећава. Туристи Југословени најпре, а затим странци треба да дођу и виде чиме нас је природа обдарила и шта су нам претци у наслеђе оставили.

Nastupni govor Dr. Viljema Krejčija

**prigodom preuzimanja predsjedničkih poslova
u Rotary klubu Ljubljana.**

U času, kad preuzimam ponovno poslove predsjednika našega kluba, smatram u prvom redu za svoju dužnost, da Vam se toplo zahvalim za Vaše povjerenje. Povjerenje je neprocjenjivi obrtni kapital ne samo za tečevna poduzeća već također za svako nekapitalističko djelovanje. Neću biti osamljen, ako ustvrdim, da su vremena, koja proživljavamo, samo zato tako teška, jer svi hoće da rade bez ove obrtne glavnice. Povjerenje ne daje samo mogućnosti prostoga razmaha u djelovanju, već sam s njim također povezo za sebe onoga, kojemu sam to povjerenje dao, da u njem nastane obveza tim bolje služiti stvari koja mu je povjerena. Tako će me Vaše povjerenje u dvostrukom pogledu poticati na rad.

Vjerovatno očekujete, da ću Vam razviti svoj radni program. Nije potrebno, da sam posebno dosjetljiv ako Vam rečem, da moraju svakom rotarskom radnom programu služiti kao podloga oni čvrsti i toliko puta prokušani temelji, koje sadrže naši ciljevi, — ostali dio zgrade koju gradimo, treba da stvara naš idejni sistem. Naše individualno nastojanje naći će kod te zgrade oduška najprije u izgrađenoj unutarnjoj razdiobi prostora i opreme, koja nam omogućuje udobno stanovanje — nadalje u izgrađivanju zgradine fasade, kako bi svojoj vrednosti suglasno predstavljali našu zajednicu; naročito pak moraćemo se brinuti zato, što smatram za najvažnije, da bude naša zgrada također praktičnoga značenja, da bude služila ne samo nama samim, već da bude također u korist zajednici, kraju u kojem živimo, našem narodu, našoj državi, zajednici naroda, svjetskome miru i sporazumu. Nepravdu čini, tko mi prebacuje pretjeranu umišljenost. Istina je, da smo mi sami

mali dio velikoga konglomerata — ali također svaki atom ima svoju jasno mu označenu zadaću, koju mora izvršiti isto tako kako to zahtjeva ustrojstvo čitavoga sistema. Istina je, da se u svemiru ne bi valjda ni osjetilo, ako samo jedan atom ne bi postigao očekivanoga uspjeha, niti bi naša svjetovna organizacija prestala postojati ako bi baš slučajno naš klub više ležerno htio vršiti svoje dužnosti. No šta bi bilo, ako bi svi atomi zatajili i ako bi se u našoj rotarskoj zajednici svi klubovi prepustili letargiji i ako bi životarili bez poleta, koji je tako jako potreban kod svakoga idealnoga djelovanja. Svi klubovi su po svojim pravima jednaki; pa isto tako i po svojim dužnostima; ni jedan pa ne smije držati prekrižene ruke na račun drugoga i u mišljenju, da će ga skupni uspjesi dići i da će njegovu nedjelatnost prikriti djelovanje zajednice.

Predaleko bi išlo, ako bi htio već u ovim uvodnim rječima preraditi sve grane našega djelovanja. Za svaku treba izraditi poseban program, čije je izvođenje potrebno usmjeriti u suglasnu skladnost i zaokruženu cjelinu. O svemu tome mi ćemo se doskora porazgovarati.

Mislim pak, da ipak treba spomenuti nekoliko općih pitanja, kojima naš klub mora posvetiti posebnu pažnju.

Ja sam već kod jedne druge prilike spomenuo, da nam povećanu djelatnost nalaže činjenica, što nismo sa svojom kandidaturom u distriktnoj konferenci uspjeli iako su upravo sve okolnosti govorile za to, da imamo guvernera ove godine među svojim članovima. Dokazati moramo, da smo čvrst i radin klub, vrijedan povjerenja onih delegata, koji su glasovali za našega kandidata. Bezuvjetno izvršivanje svih pre-

Испод Дурмитора

uzetih rotarskih dužnosti, sa svim idealizmom pospješno djelovanje za naše uzvišene ciljeve neka nam bude jedina konsekvenca, koju hoćemo izvoditi iz spomenutoga neuspjeha.

Naša briga, da u toj godini ustanovimo novi klub u Kranju, kojemu bude osiguran opstanak, povoljan razvoj i što uspješnije djelovanje, zahtjevaće mnogo pažnje i opreznosti.

S odgovarajućim povećanjem broja klupskih članova mi ćemo udovoljiti dužnosti unutarnje ekstenzije.

Da bi osvježili svoje veze s drugim klubovima našega distrikta i da bi također s inozemstvom povezali one veze, bez kojih rotarski program nije iscrpljen, htio sam osnovati redovito izdavanje tiskanoga tjednog izvješća, koje bi također dignilo vrijednost našega nutarnjega i vanjskoga djelovanja a ujedno bi bilo jako propagandno sredstvo za našu stvar i za korist naše uže domovine. Ali se ta korisna ideja na žalost razbila na materijalnom pitanju. Zato je bezuvjetno potrebno naći druga sredstva kako bi raširili svoje djelovanje preko uskih granica svoga lastnoga kluba.

Prilike, koje nažalost vidimo svakoga dana, kako razdvajaju narod, — iako bi mu bilo složno i korisno djelovanje od preke nužde, — i kako razdvojenost iscrpljuje toliko radnih sila bez koristi, na našu štetu i sramotu, zahtjevaju bezuvjetno od svakoga našega člana, da učinimo sve za pomirenje duhova, za poštovanje poštenoga tuđega uvjerenja, za dostojno raspravljanje o javnim pitanjima i za poštovanje svih čovečanskih pravica i dužnosti. Iz najuplivnijih mjesta izabrali smo za članove najbolje predstavnike svih zvanja. Pozvali smo ih k služenju u korist zajednice koja zahtjeva, da se ublažuju suprotnosti, odbijaju škodljive oštrine i omogući svima dostojno sudjelovanje. Nije naša zadaća, da bi odlučivali tko ima pravo, već nam samo naše dužnosti nalažu, da premostimo bezdan koji nam prijeti s propašću i da povežemo oba brijega korisnoj suradnji sviju, koji su sposobni i koji imaju volje za rad.

U svojem klubu neka nađe svaki član onu toplu domačnost, nesebično prijateljstvo, požrtvovnu pripravnost za sudjelovanje i međusobno poštovanje. To su sredstva, koja nas članove naše svjetovne organizacije tako tjesno vezuju u zajednicu. Kod nebrojenih prilika već sam naglasio, da nam u te svrhe prije svega služi redovito posjećivanje klupskih sastanaka. Zahtjeve solidarnosti su jače, nego li želje vlastite udobnosti. Izostanak iz klupskoga mitinga je opravdan samo tada, ako ga prouzrokuje nepremostiva zapreka. Neka je svaki svjestan, da ne dolazi u klub samo radi vlastitih interesa, već zato, što njegovu odsutnost osjeća toliko odličnih prijatelja, jer je izostali propustio priliku, opet nešto stvoriti za solidarnost i pridonjeti k ostvaranju zadaća i ciljeva, koje mi svi priznajemo kao vrhunac svega dobrog i lepoga. Ko nije toga mišljenja i ne gleda na frekvencu iz toga vidika, taj ne spada u klub; komu je žrtva, dolaziti na sastanke, taj neka se ne ženira prijaviti svoj istup. Isto tako neka poradi lepoga i preporučljivoga položaja koga mu pruža klupsko članstvo, niko ne smeta drugoga koji bi također rado u klubu pretstavljao njegovo zvanje, a koji bi bio spreman da stvarno sudjeluje. Ljubav i prijateljstvo ne dadu se prisiliti. Mi ne zahtjevamo nikakvih žrtava. Ko ne osjeća one nutarnje sile, koje mu nalažu vršenje rotarskih dužnosti u svakome pogledu — taj neka

ide. Samo se po sebi razumije, da ne smemo prikrivati, da je slaboj frekvenci više puta uzrok također nesmotreni postupak klupske uprave. Ali nije samo dužnost svakoga klupskoga funkcionara, da u čitavom obsegu izvrši svoju dužnost, već je isto tako dužnost i svakoga pojedinoga člana, da po svojim najboljim silama doprinosi, kako bi odstranili nedostatke i dignuli djela kluba na onu visinu, koju mi svi želimo.

Što sam sad kazao, nije nikakav radni program, već su to samo neke misli, izražene od početka poslovnoga ljeta. Upravo od srca želim i s povjerenjem očekujem, da ovo ljeto neće donjeti ni Vama ni meni razočaranja, koje sam nebrojeno puta doživio — na žalost također u rotarskom životu — preko kojih mi je pak uvijek i svuda pomagala samo tvrda vjera u našu stvar i neiscrpiv idealizam, koji ne ustukne ni pred ciničnim posmjehom materijalista, niti pred skepsom bojažljivoga pesimiste. Pouzdanje u samoga sebe, pouzdanje u drugove i pouzdanje u našu veliku skupnu zajedničku stvar, idealizam i nesebična pripravnost za uspješno sudjelovanje su faktori koji će povrh naših zadaća i ciljeva pripomognuti, da bude naša radna bilanca vrijedna imena Rotary klub Ljubljana.

Организација за боље међународно узајамно разумевање

Под горњим насловом рот. **Ј. А. Кајс** (Нешвил, Тенеси, Уједињене Америчке Државе) одржао је на Конвенцији у Ници 9 јуна о. г. следећи веома запажен говор.

Господине Претседниче и драги другови ротари,
Ја бих хтео да вас данас обавестим о једном примеру рада на узајамном интернационалном разумевању које се спроводи у покрајини „Southland“, Уједињене Америчке Државе, и привући вашу пажњу на могућности развоја који би могао бити последица рађања ове идеје.

Чланови нашег Ротари Клуба у Нешвиљу, Тенеси, често су себи постављали питање за време својих разговора на који би начин они могли практички остварити четврти ротаријански циљ. Многи међу вама сигурно су такође постављали ово питање. Једнога дана члан нашег Клуба, сигурно обдарен већом уобразиљом него остали, сугерисао је организацију једног Института за међународне везе. Ово беше заиста једна веома сретна идеја, ја бих рекао готово „инспирација“. Одмах су били именовани одбори којим је наложено да утврде скупове, време, место, организацију, финансиске изворе и програм.

Ротари Клуб у Нешвиљу и његови чланови су одмах даровали потребна сретства да се покрију први трошкови. Ми смо имали

срећу да видимо рађање ове установе одмах после Интернационалне конвенције која је одржана у Детроиту. Ми смо успели да придобијемо за наш програм неколико чланова овог Конгреса који су припадали другим земљама него Уједињене Америчке Државе, а који су били веома истакнуте личности. Ево сада имам пред собом први програм наше установе и сматрам за своју дужност да вам нарочито скренем пажњу на неколико питања која се тамо налазе. Установа је била инаугурисана једне недеље увече са говором Алена Алберта, бившег претседника на Ротари Интернационале, под насловом „Поглед на светску ситуацију“. Између других тема, које су третиране наредних десет дана, треба навести: „Нова Русија у односима света“, „Латинска Америка у светској политици“, „У правцу аутаркије“, „У правцу светског просперитета“, „Будућност механизма мира“. Седнице наше установе биле су лепо посећиване не само од стране ротаријанаца него и од стране људи и жена свију социјалних положаја. Око „округлог стола“ за време радних јутара развијале су се дискусије у којим су узели учешћа многобројни претставници либералних професија друштва — лекари, адвокати, професори, свештеници и други интелектуалци. Исто тако су за време вечерњих предавања долазили не само претставници споменутих staleжа, него и радници који, нема сумње, такође мисле, али не изгледа да се у принципу нарочито занимају за скупове овог типа.

Ова установа постигла је потпун успех и у погледу броја присутних и у погледу њихова занимања за предавање тако да смо ми поновили ове скупове две године узастопце. Сада, као и многе друге сретне новотарије ротаријанства, они су постали интегрални део друштвеног живота нашега града. Они се везују за Ротари Клуб преко своје врсте кумства створеног од стране групе грађана који припадају било васпитним заводима било другим јавним установама.

Ја сам уверен да ћете ви сви бити мога мишљења кад ја кажем да питање рата и мира јесте у знатној мери питање националног васпитања. Ја сам уверен да смо ми, захваљујући нашој нешвиљској установи, бацили и даље још бацамо семе здравог расуђивања које је способно да носи обилате плодове током месеца и година који долазе.

Оно, што смо урадили у Нешвиљу, била је полазна тачка онога што је недавно урађено у другим местима, благодаречи потпори и кумству Ротари клубова.

Биро централног секретаријата показао је на који начин установе за узајамно међународно разумевање могу да буду прилагођене већим или мањим могућностима разних Ротари клубова.

У Сиракузама (држава Њу-Јорк) учињен је први од ових срећних опита. Скупови, који су трајали четири дана по упутствима главног одбора, састављеног на предлог месног Ротари клуба, привукли су преко 600 људи пуних ентузијазма.

Месни приређивачи били су срећни да виде како је Ротари клуб успео да сазове један већи скуп за проучавање његовог властитог става према пословима који занимају читав свет. Ро-

тари клуб у Белојту (држава Висконсин) основао је такође један одбор за приређивање таквих скупова. Ти су скупови трајали три дана уз просечно учешће много више од 600 људи. Ентузијазам скупа био је без краја. Клуб у Белојту нешто се устручавао да држи ове скупове, бојећи се да они не буду од стране публике индентификовани са обичним пацифистичким покретима. Међутим уместо да поделе становништво на питању пацифизма они су га напротив ујединили, захваљујући узвишеним плановима светскога мира и добре воље који су били ту предложени.

У пет места 21 Дистрикта, а то је Охајо Северни, скупови, који су одржавани један иза другог, били су вођени од стране дистриктог гувернера, Дилона Криста. Њихове су седнице трајале пет недеља. Свако место је имало одређен дан недеље за конференције и дискусије. Сваке недеље један од конферансијера дотичног програма узимао је реч у местима, Кент, Сандески, Алајанс, Ешленд и Тифтин. Захваљујући њиховој сарадњи, уз помоћ Дистриктог гувернера, сви пет клубова су успели да себи осигурају компетентне предаваче уз знатну уштеду на трошковима. Број присутних је био свуда веома велики. Сваки клуб је имао задовољство да учини знатну услугу своме месту, предложивши његовој пажњи програм толико узвишене садржине.

У 62 Дистрикту, Источни Арканзас, четири клуба — Литл Рок, Елдорадо, Кемден и Пајн Блеф — су сарађивали на приређивању серије од четири предавања у свакој од њихових виших школа и договоривши се са четири предавача, са једним сваке недеље, да би поновили исту козерију у свакој од четири школе. Интересовање и ентузијазам васпитаника ових школа могу да се сматрају као веома повољан резултат: ови младићи су доказали своју веома живу пажњу и лепо разумевање постављајући на крају предавања многобројна питања пуна здравог смисла и духовитости.

Ротари клуб у Паризу (држава Илинојс) узео је на себе да приреди пет конференција о међународном споразумевању за слушаоце више школе овог града. Ова предавања су држана 5 дана узастопце. Одрасли су били такође позивани да присуствују овим предавањима и сваког дана су више од 200 лица, од којих више од трећине чланова Ротари клуба, искоришћавали ову лепу прилику. И овде се показао сјајан ентузијазам од стране студената и одраслих.

Свуда, где су биле створене установе за интернационално разумевање, постављен циљ је био потпуно постигнут и чак и премашен.

Пошло је за руком да се развије идеја споразумевања и међународне добре воље исто тако у свести месних ротаријанаца као и света уопште.

Ови скупови су се показали нарочито корисним по томе што су упознавали становништво са фактима општег интереса и међународног значаја.

Сваки ће се Клуб или Дистрикт, који би хтео да учествује у овом интересантном покушају, уверити да ће, ступивши у везу

по овом питању са централним бироом у Чикагу, лако добити све потребне информације које се тичу и начина финансирања сличне установе, извора тема за дискусију, као и интересантних детаља о томе шта је урађено на овом пољу од стране других клубова.

Ко може сада да предвиди активност оваквих организација? Ако ће сваки Ротари клуб у целој свету дати свој пристанак да учествује у овом послу, неће бити у целој свету ниједног клуба малог или великог који не би могао и са своје стране да извуче од тога неку корист за себе и за становнике свога места. Ја се устручавам да проричем шта ће да дође, јер заиста свако претсказивање, које бих ја могао да учиним, лако би могло остати далеко испод онога што ће се можда остварити. Када је наш клуб у Нешвилу, који је регистрован под бројем 94, био основан пре 20 година, прогласили би за лудака оног ко би прорекао да ће његови чланови једнога дана слушати глас човека, који говори пред ротарским скупом у Вашингтону, и да ће истог говорника слушати ротаријанци готово целога света, где постоји више од четири хиљаде клубова са преко 175.000 чланова. Ако би тај пророк, настављајући своје бунило, рекао да ће тај исти човек бити једнога дана председник Ротарске интернационале и да он баш седи међу њима, сигуран сам да би смо га ми дали затворити.

Међутим је чиста истина да сам ја пре неколико недеља имао задовољство да, седећи пред малим радио-апаратом, слушам Вила Мањера који је одржао свој говор као председник наше Интернационале. Него, као што сам већ то рекао ми немамо потребе да проричемо. Међутим да ли је то ипак лудост очекивати да ћемо једнога дана видети у целој свету људе сретне и задовољне који ће бити одушевљени истим духом доброг споразумевања и добре воље према свима народима других земаља?

Зар не можемо ми да се надамо да ће, тражећи остварење свога четвртог циља ротаријански покрет послужити зближавању земље и неба? Зар не можемо ми већ сада одлучити да наши Ротари клубови имају дужност да озбиљно пораде на томе да се створи организам за међународно узајамно споразумевање као практично сретство да се постигне овај циљ?

Свима вама хвала!

Превео **Д-р Алексије Јелачић** (Р. К. Скопље)

Prva pomoć na putu. Od 37.000 ljudi ubijenih u automobilskim nesrećama u Američkim Sjedinjenim Državama, prošle godine, 25.200 našli su smrt na putu, daleko od varoši i lekarske pomoći. Prva pomoć mogla je da doprinese spasavanju mnogih od njih.

Crveni Krst, u saradnji sa policijom, društvenim ustanovama i organizacijama kao što je Rotarstvo podiže stanice za prvu pomoć na veliim putevima; 1.300 stanica je već gotovo; 3,500 biće uskoro. Ideja ovih stanica došla je iz Evrope gde su te stanice postojale još od 1893 godine za nastradale bicikliste. U Evropi je služba ovih stanica ogromno napredovala. G. A. W. Knight govori o ovome u svojem članku „Rad na obezbeđenju na raskrsnicama“, koji donosi „The Rotarian“ broj za avgust 1937. Ne bi li se i kod nas moglo što god preduzeti u ovom smislu?

Gradnja internacionalnog puta London—Beograd—Carigrad—Kalkuta—Keptaun

Ing. Franjo Simić (R. K. Vukovar)

Odlučio sam, da braću Rotare upoznam sa ovom temom ne samo s razloga što se ovdje radi o jednoj, za naše prilike, ogromnoj investiciji od blizu jedne milijarde dinara, već i s razloga, što je izgradnja ovog internacionalnog puta u uskoj vezi sa rotarskom ideologijom, jer su internacionalni putevi odlično sredstvo za ostvarenje četvrtog rotarskog cilja — međunarodnog zbliženja. Jedan veliki dio naše zemlje biće vezan prvoklasnim drumom sa zapadom i istokom i taj će drum omogućiti da se razvije intenzivan internacionalni saobraćaj kroz našu zemlju. Pošto je kontakt putnika sa najširim narodnim slojevima mnogo neposredniji kod putovanja automobilom, nego kod putovanja sa željeznicom, to će i međusobno upoznavanje, a kroz to i zbliženje našeg naroda sa našim susjedima, zauzeti brži tempo i konkretnije oblike nego što je to do sada bilo.

Inicijativu za finansiranje ovog pothvata, kao i za izvođenje drugih velikih javnih radova u našoj zemlji dao je jedan rotar, i to naš vrlo uvaženi Pastguverner brat Dr. Milan Stojadinović, koji je početkom 1935 g., kao tadašnji ministar finansija, uspio da provede kroz Ministarski savet Uredbu o finansiranju velikih javnih radova u svrhu oživljavanja narodne privrede, suzbijanja nezaposlenosti i unapređenja turizma. Na osnovu ove uredbe dodjeljeno je Ministarstvu građevina, za izradu savremenih kolovoza na drumovima, 578 mil. dinara. Najveći dio ove sume određen je za gradnju internacionalnog puta madjarska granica—Subotica—Beograd—Niš—bugarska granica i to suma od 323 mil. dinara.

I tako se i ovdje kao i svuda u javnom životu osjeća inicijativa rotara za stvaranje velikih djela u interesu zajednice i cjelog čovječanstva.

Internationalna alijansa za turizam (A. i T.) utvrdila je, 1930 god., u Carigradu, a potom 1932 god., u Kopenhagenu, da pravac internacionalnog puta London—Kalkuta ide na evropskom dijelu preko Kalesa, Brisela, Kelna, Frankfurta, Beča, Budimpešte, Beograda, Sofije, do Carigrada. Dužina od Londona do Carigrada iznosi 3.117 km. Od ukupne dužine pada najviše na Njemačku, 714 km., a zatim na našu državu, 551 km., što znači, da gotovo $\frac{1}{5}$ toga puta prolazi našom zemljom.

Nastavak trase od Carigrada na istok vodi preko Alepa do Damaska, gdje se dijeli u dva kraka i to jedan preko Bagdada do Kalkute a drugi preko Jeruzalema preko cijelog afričkog kontinenta do Keptauna na krajnjem afričkom jugu. Dužina Carigrad—Kalkuta iznosi 7.137 km., a Damask—Keptaun 14.221 km.

Utvrđivanje ove trase nije prošlo bez borbe. Mađari, a naročito Rumuni nastojali su, da se pravac ovog puta utvrdi od Budimpešte preko Bukurešta i Konstance, odnosno Ruščuka i Jedrena. Na ovaj način bi internacionalni put obišao našu državu. Naši protivnici dokazivali su, da nema smisla da se trasa provodi preko naše zemlje, kad

Jugoslavija nikako ne pristupa izradnji ovog puta. Naši delegati na generalnoj skupštini A. i T. u Minhenu 1934 g., objasnili su, da naša država doduše nije još otpočela u velikoj mjeri sa građenjem modernih kolovoza na ovom putu, ali je izgradila gotovo sve velike i skupocene mostove na tom putu i za taj posao utrošila do sada oko 400 mil. dinara. (Mostovi preko Dunava kod Novog Sada, preko Save kod Zemun, preko Morave i td.).

Spomenuta alijansa usvojila je izlaganje naših delegata i trasa je definitivno utvrđena tako, da prolazi kroz našu zemlju.

Prije nego pređem na razlaganje o sadanjem stanju građenja ovog puta, a naročito one dionice koja prolazi kroz našu državu, hoću da Vas upoznam sa svojstvima koja mora imati jedan drum, da može služiti za siguran i brzi automobilski saobraćaj. Takav drum mora imati planum najmanje 8 m., a kolovoz najmanje 6 m. širok; zavoji ne smiju biti oštiji od zavoja na željeznicama normalnog kolosjeka; prelazi preko željezničkih pruga ne smiju biti u nivou, već se moraju izgraditi ili podvožnjaci ili nadvožnjaci; usponi ne smiju biti veći od 5%, a kolovoz mora biti savremen, tj. izgrađen od kamene kocke, cementnog betona, asfalt betona i tome sl. Naseljena mjesta sa krivudavim i strmim ulicama moraju se izbjegavati i put izgraditi obilazeći takova naselja.

Ovdje moram napomenuti, da drumovi sa savremenim kolovozom nisu određeni isključivo za automobilski saobraćaj, već oni moraju primati i kolski saobraćaj sa stočnom zapregom, pa služe, prema tome, za mješoviti saobraćaj. Od toga čine izuzetak autostrade, na kojima je dozvoljen isključivo samo automobilski saobraćaj.

Od Londona do naše granice izgrađen je ovaj drum sa savremenim kolovozom i odgovara sa malim izuzecima potrebama autosaoobraćaja. Unatoč tome, Njemačka, pored postojećih dobrih drumova, gradi sada i autostrade sa širinom kolovoza od 24 m. Kroz Austriju ima većih dionica sa običnim kamenim makadamom, koji nije slobodan od prašine. Za sektor od austrijske granice do Budimpešte može se reći, da je jedan od najboljih putova na kontinentu. Od Pešte do naše granice je put većinom betonski a posljednja dionica završena mu je prošle godine.

Od naše bug. granice od Sofije izgradila je bugarska vlada obični, vodom vezani makadam. Od Sofije do Carigrada na većim dionicama uopće nema ni šljunčanog puta, pa ga treba tek izgraditi. Međutim, prošle godine, zaključile su i Bugarska i Turska potrebne zajmove i pristupiće također izgradnji ovog internacion. puta u najskorije vrijeme.

Pošto je naša država u spomenutoj skupštini A. I. T. preuzela obavezu da će otpočeti sa izgradnjom dionice Subotica—Beograd—bugarska granica, to je iz velikog kredita za javne radove, određena u prvom redu potrebna suma za izgradnju ovog drumu. Mnogi skeptici predviđali su stotinu zapreka oko realizovanja ovog kredita i oko ostvarenja samog projekta. Međutim sve su teškoće prebrođene i gradnja se nalazi u punom tečaju.

Apstrahirajući na momenat primljenu obavezu, da ćemo izgraditi taj drum, i posmatrajući gradnju samo sa lokalnog i nacionalnog gledišta, građenje drumu od Subotice do Beograda pretstavljalo je neminovnu potrebu, jer taj drum vezuje plodne krajeve Bačke i Srijema i spaja važne industrijskoekonomске centre.

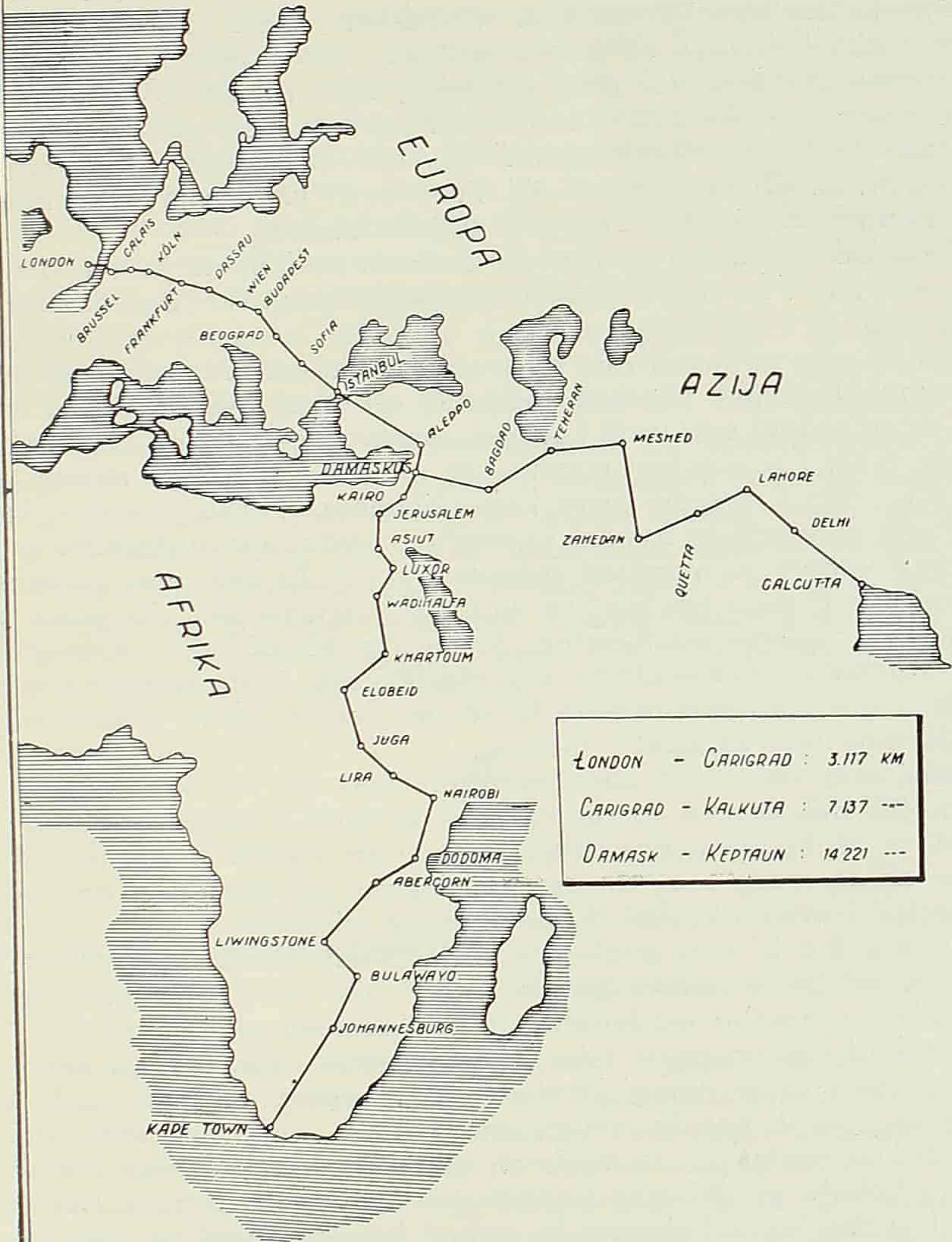

PLAN

INTERNACIONALNOG PUTA

LONDON - BEOGRAD - CARIGRAD - KALKUTA - KEDTAUN

(ALIANCE INTERNATIONALE DE TOURISME)

LONDON - CARIGRAD : 3.117 KM
CARIGRAD - KALKUTA : 7.137 ---
DAMASK - KEDTAUN : 14.221 ---

Glede samog načina izvođenja modernih teških kolovoza na ovom putu napomenuću, ukratko, samo ovo:

Kroz naseljena mjesta kao i na usponima većim od 3% upotrebljava se isključivo sitna kamena kocka na podlozi od dobro uvaljanog makadama. Na ostalim dionicama upotrebljava se ili cementni ili asfaltni beton. Cementni beton u deb. 15—20 cm. polaže se ili direktno na zemlju nasipa, ili na dobro uvaljani makadam. Asfaltni beton je smjesa od asfalta i mineralnih agregata. Takva se smjesa polaže na dobro uvaljani postojeći makadam, a debljina mu je 5 cm. Da li će se na pojedinim dionicama upotrebiti cementni ili asfaltni beton ovisi o uspjehu licitacije, jer se licitacije raspisuju alternativno. Inače je trajnost i svršishodnost oba kolovoza od prilike jednaka. Sav upotrebljeni materijal kao i radna snaga je domaćeg porijekla, osim asfalta, koji treba uvoziti iz inostranstva. Ali ova okolnost nije od naročtog značaja, jer samo 5.7% od ukupnog koštanja ovakovog kolovoza odlazi u inostranstvo (tako na pr. za dionicu Zemun—St. Pazova, 21 km., suma koja mora da ide u inostranstvo iznosi 1 mil. 137 hiljada dinara).

Trasa od mađarske granice do Zemuna podjeljena je na dionice od 15—20 km. i za svaku dionicu izrađen je projekt i provedena licitacija.

Licitacije su se raspisivale počev od aprila prošle godine, ali su se preduzimači kroz dva mjeseca apstinirali od učestvovanja. Ovdje treba istaći, da su radovi ove vrste kod nas zapravo novost. Bilo je potrebno, nabaviti veliki i skupocjeni inventar za asfaltne i betonske radove, trebalo je pronaći i razraditi nove kamenolome za kocku i tucanik, kao i za kamene agregate za asfaltni i cementni beton, a u postojećim kamenolomima trebalo je montirati granulatore itd. Za sve ovo trebalo je vremena, a i mnogo novaca. Za ilustraciju napominjem, da jedno postrojenje za mešanje asfalt-betona košta oko 600.000 din., a za granuliranje agregata u kamenolomu oko 300.000 din. Pošto su sada sve ove teškoće u glavnom prebrođene to se već prošle jeseni osjetilo naglo napredovanje svih započetih radova.

Kako smo već ranije spomenuli utrošeno je za ove radove do 1935 g. 400 mil. din., a za radove koji su sada u tečaju odobreno je 323 mil., a za konačno dovršenje trebaće još najmanje 200 mil. dinara, tako da se može reći, da će cijeli taj put od Mađarske do bugarske granice konačno koštati do blizu jedne milijarde.

Interesantno bi bilo ovdje još napomenuti, da je na teret kredita za sve velike javne radove u zemlji do 1 jula o. g. bilo kod raznih preduzeća za izradbu modernih putova uposlano ukupno 66.185 lica.

Kao kod svakog posla tako i kod gradnje ovog internacionalnog drumu pojavili su se mnogi kritičari i to, dabome, većinom ljudi, koji inače nisu poznati kao inicijatori velikih djela. Jedni zamjeraju što se gradi internacionalni put za mješoviti saobraćaj, pa bi prema njihovom mišljenju trebalo graditi autostrade poput njemačkih za isključivo automobilski saobraćaj, a kolovozi bi trebali biti izgrađeni na betonskoj, a ne na makadamskoj podlozi i široki 24 m., a ne 6 m., kako se sada gradi. Drugi opet misle, da je izdatak od skoro jedne milijarde dinara za jedan ovakav put daleko prevelika suma za naše ekonomske i finansijske prilike i to tim više, što kod nas automobilizam još nije toliko razvijen, da bi se osjetila potreba putova sa modernim kolovozom i

kad svi znamo, da u našoj državi imamo još na stotine i stotine sela koja nemaju do sada još nikakovog puta i od jeseni do proljeća ne mogu iz svog sela da izađu ni sa praznim kolima.

Tko od ovih kritičara ima pravo ili pak ima pravo Kraljevska vlada, to prepuštam, braćo, Vama na ocjenu.

Kod nas doduše još nije razvijen automobilski saobraćaj, jer u državi ima tek 18.000 motornih vozila, ali vjerujem da smo svi složni u tome, da razvitak motorizovanog saobraćaja treba forsirati u interesu narodne privrede, turizma i narodne odbrane, a dobri putevi sa savremenim kolovozom su prvi preduslov za taj razvitak. Ako nas sreća posluži da monopolska uprava uspije u svom radu i pronađe izdašna vreća nafte kod Tuzle i na Majevidici, tada će biti i problem motorizacije našeg saobraćaja brzo riješen. Međutim moramo biti svjesni, da automobilski saobraćaj kod nas neće još dugo imati onu brzinu i sigurnost, pa i na modernim putovima, kao što ga ima u zapadnim zemljama, jer je kod nas mnoštvo plašljivih konja, čopor svinja, stada ovaca i jata gusaka pored nedisciplinovanosti naših kirijaša, još uvijek velika zapreka sigurnom i brzom automobilskom saobraćaju.

Glavno je po mom mišljenju, da je led probijen i da smo otpočeli sa gradnjom modernih drumova i da smo sada bar u onom stadiju u tom pogledu gdje je na pr. Čehoslovačka bila 1928 god.

Sva nastojanja uplivnih ličnosti morala bi biti skoncentrisana na to, da se što prije donese zakon o putnim fondovima, kako ga je projektovao sadanji ministar građevina g. Dr. Marko Kožulj. Prema tom zakonu prihodi putnog fonda (carine na automobile, takse na benzin i td.) služili bi za otplatu anuiteta jednog velikog zajma iz kojeg bi se kreditirala gradnja mreže modernih puteva u našoj zemlji, a u prvom redu puta Beograd—Zagreb—Ljubljana—aust. granica i primorsko turističkog puta Sušak—Split—Kotor—Budva.

Омладина данашњице

Јосиф Маће (Р. К. Петровград)

Када чујемо реч „омладина“, сваки од нас замишља групу млађих људи, боље рећи, младића у борбеном ставу. Ни на крај памети нам није, да у њу урачунамо и женски нараштај. Ваљда зато, што се женска омладина по своме начину живота, лакше прилагођује друштвеном склопу. Заиста девојка од 12 година, већ је друштвено биће, живи у привидном складу са светом и има много упорног у држању — осуђује сваког, који се не држи друштвених прописа и правила опхођења или тренутне моде — а то је црта најокорелијег конзерватизма, одраслих. Мушки нараштај је много слободнији у своме психофизичком склопу. И женски нараштај је већ на путу — услед слободнијих назора одгоја и све

веће материјалне независности — то исто да буде. Моје излагање о омладини данашњице, обухвата и једне и друге са ограничењем, да се не упуштам у излагање разлике, које су полно условљене.

Наука омладину дефинише као нараштај, који је у животној фази телесног и душевног зрења.

Свима је нама познато, да између детета и одраслог постоји битна разлика у психофизичком развоју — оно није одрастао у минијатури. А то сазнање дало је већ и нашим старима повода на поделу развоја живота на фазе, по мистичном броју 7, у којима је по њиховом схватању требала да наступа обнова животних сокова. То бројно одређивање животних фаза није од нарочитог значаја, пошто претстављају само несигурне просечне вредности. У главном код омладине разликујемо: доба пркоса, доба зрења и младићско доба. Као стварни преокрет у омладинском развоју, када престаје доба детињства, сматрамо наступање полног зрења а с њиме упоредо иде и изграђивање телесног и душевног живота. То је мост преко које дете постаје одрастао човек. Поред физиолошких промена, наступају и веома важне душевне промене, које су управо и разлог необичног и загонетног понашања омладине.

То је тренутак када родитељ са очајом узвикне: То није више моје дете!

Полно зрење, ово чисто медицинско становиште, не удовољава психологе, који мисле да доба зрења не почива само на полном зрењу, већ чудновато понашање омладине тумаче и законом душевне резонанције и потребом надопуне, те га сматрају као доба конфликта пробуженог унутрашњег света са околином и спољашњим светом.

Тамне непознате силе обарају досадашњу душевну равнотежу. Деца наслућују велике телесне и душевне промене и осећају се према њима немоћним и теже тој својој немоћи пркосом, необузданошћу и мржњом према својој ближој и даљој околини, дати одушку. Али то је само једна маска унутрашње борбе што се види по томе, што код деце у то доба наступају нагли преокрети у расположењу, малаксалост, утученост и досада живота. Трајала та борба дуже или краће време, било да је протекла у лакшем или тежем облику, за сваког омладинца наступа тренутак, када прва омладинска обест, уступа место сањарењу.

Омладина је у себи открила свој унутрашњи свет, иако је тај свет још пун загонетака, нерешених питања — богатији, разнобојнији, лепши и радоснији је од трезвеног спољашњег света. То је време, када им се ветрењаче причавају дивовима. Тада су млади људи, који су још на прагу живота, који на живот гледају преко књига и кроз шарени вео немирних снова, које тресе лака грозница идеала и налазе се у неком романтичном неспокојству и одупиру се одраслима и њиховим културним тековинама.

Док је омладина овако заузета самом собом, док у њеној души још преовлађује претераност осећаја и несмотреност у оцењивању околине и спољашњег света, њен развој није завршен. Мора да наступа још и измирење страсти са промишљеним расу-

ђивањем. То измирење, стицање хармоније је последња фаза у развоју омладине — да од младића односно девојке постаје одрастао човек.

Омладина се пробудила, напушта свет снова и враћа се стварном животу. Она додуше још увек види свет и живот у своме идеализму преображен ружичастим велом нечулне љубави, још жуди са фаустичким сазнањем да одгонета тајне света, али се она не туђи више од стварности. Обожавани идоли су изгубили своју драж и она гледа већ и достижљиве животне циљеве пред собом.

Нека се сада ова пред вама евоцирана омладина, која је вечита — пошто се филогенеза човека не мења — ставља у друштвени поредак.

Она је и у друштву као и својој генези вечити проблем оцева и синова, родитеља и деце, старије и млађе генерације. Омладина је једна обновљена фаза у вечитом освајању живота. Она се и може само као борба у својој животној динамици разумети. Њена најбитнија социјална карактеристика је у томе, што се она не задовољава са теоријама на папиру, застарелим моралом и обичајима, већ сама чини животне експерименте које добро или лоше, доводи и до краја. Она тражи исконско људско право: да на своја питања, сама даје своје практичне одговоре.

Најзад омладина је нехотимична реакција против нашег животног система забрана, сујеверја, предрасуда, нетрпељивости и претварања.

Положај данашње омладине, парадоксалан је!

У одмени генерације, није имала кога да одмени — она је културно историјски посматрано — последица једне кризе у којој старе културне вредности нису биле у сигурним рукама, а њихови данашњи носиоци не могу бити више сматрани као примери на које би се омладина могла угледати. Поред опште забуне у којој непрестано живимо, са целим унутрашњим поремећајем, наша генерација није успела да реши основни проблем свога битисања: судбину младости. Сумње и наде, разочарења и илузије, кроз чију скалу најтежих супротности, прелазе данашње савремене генерације, одигравају се у унутрашњости данашње омладине, са толиком динамиком дубоких крварења, да се још увек поставља, да ли ће ова генерација морати проживети свој век без могућности, да пронађе облик свога мира?! Сви послератни покрети, који су произишли из младости, као обрачун са старим принципима, улазе данас у фразе прелаза старости: са свима знацима разочарења и незадовољства. Ниједна генерација, можда занесена и ободрена гласовима динамичко-виталистичке филозофије живота и акције, није у таквом брзом размаку поверовала у мисију своје младости и истовремено посумњала у своју властиту постојаност. Нова и најновија разочарења ређају се. Данашња омладина ступа у живот кроз мрак ратних и поратних година, доживљује целу ратну и поратну кризу: померање вредности и идеја између којих се повлачи криза осећаја и љубави у којој нема више сазнања одређених традиција средине.

Радо се чини упоређење између прератне и поратне омладине, када се поведе реч о омладини данашњице. И ја ћу се ко-

ристити претходном рефлексијом, да укажем на извесне чињенице, које ће још јасније осветлити данашње стање омладине.

Живот прератне омладине био је сав прожет идејом народног ослобођења. Стећи слободну и независну државу био је општи идеал свеколике омладине. Он је покренуо сав њен умни и вољни рад и управљао њиме и загревао сву њену осећајност. Данашња омладина, нема таквог идеала, који би је ујединио у једно коло. Омладина је подељена, разбијена врло разноврсним схватањима о животу у опште, и посебно о животу нашег народа и раду у њему и за њега. Видимо да постоји јака струја која их носи изван оквира народног живота. Место непосредног бола своје средине, он болује бол друге, далеке социјалне средине. Зар је наш народни живот тако исцрпен да не можемо изнети из њега вредности достојне омладинског одушевљења?! И у овом погледу има до нас кривице. Ћифтилук који карактерише наше друштво, заиста није идеал за омладину.

Не могу да овде не истакнем дух данашњице, који доведе омладину и до скрхања карактера, до губљења личности и виталног јединства, без чега нема трајне егзистенције ни појединца ни заједнице. Поратни покрети истакли су начело колективне стеге али не у виду свесне аутодисциплине која пониче из одгоја и из личног убеђења, да је због општег и појединачног напретка потребна сарадња, и према томе и ограничење личне слободе, већ у виду неке полувојничке чисто механичке пресије која се кроз пропаганду оправдава идејним разлозима али која се у пракси намеће аргументима грубе силе и искоришћавања власти и то често од људи, који ни по чему немају квалификација за тражење те стеге од морално и умно јачих од себе. То у пракси овако изгледа: омладини из дана у дан пробијају уши апелима да треба да иде за овим и за оним — као носиоцем идеја па се наједном због тога нађе на нежељеном месту — да затим у све већој обезглављености, тражећи бар неку и мало сигурну карту, на коју ће да привеже парче егзистенције врлуда од једног к другом, од другог к трећем итд. савијајући се све више и стрепећи све очајније да не погрешу у лутрији и да му неко још умешнији у савијању, не преотме кост, од које живи.

Овако — шта да ради младић, који је ма како одлично завршио своје школовање и који на колико стотина молби, за једва десетак празних места, треба да придода и своју, а зна да у таквој гурњави одлучује само протекција оних којима треба да се додвори. У отимању за ту кост и у настојању да своја, до јуче још бескомпромисна начела, храњена узвишеним омладинским идеализмом и стремљењима, што успешније подеси на калуп надлежних — он из дана у дан само савија свој карактер и свој понос, тако да, кад треба да као свестан одрастао човек послужи и држави и друштву — он већ преставља савршену моралну ветрењачу, која се и сама спрема да друге тако окреће.

Ни у школи се омладина не осећа сасвим добро па ни код куће. Дух дириговања и несносне цензуре, место разумног буђења позитивних врлина и моралних склоности код омладине, отуђује омладину од школе. У наставном погледу школа често личи

на трговачку радњу, у којој се омладина надева разним готовим „племенитим звањима и умењима“, него на радионицу, где се дух и рад на способност вежба. А да и најбоља школа неће бити у стању да, уз напред наведене примере у „очигледној настави морала у друштву“, позитивно одгоји омладину, да је ствара моралном и поштеностом, да јој ставља за идеал жртвовање себе и својих интереса за добробит народа и државе, свима нама је сада јасно. И несвесно се под тим појмовима издижу у духу претставе афераша, варалица, интервенциониста и протекционаша.

Криза данашње омладине не долази отуда што је она другачија него што су били пређашњи нараштаји, него што су прилике под којима се данашња омладина одгаја и душевно усавршава, много теже и неповољније. Ако поближе посматрамо душевне особине данашњег нараштаја видећемо, да и данашња омладина има исто толико фантазије и хероизма као и деца пређашњих генерација, а то исто је случај и са идеализмом и радикализмом код омладине.

Нормалан човек мора да је прошао нормално кроз све фазе свог развоја. У колико то није било могуће, остају на интелекту и карактеру трајне последице. Нараштај не може, а и не треба, да има уплива на развијање живота и прилика, он само може на њих реагирати и да се под њиховим упливом формира. Дужност је старијих и искуснијих, да створе такве прилике.

Заиста тешка је ситуација данашње омладине, у доба нестанка простора и времена, у доба аероплана, телевизије и чуда од лонаца, у доба када се 80 годишњи старац убије због љубави а 8-годишње дете то исто чини што му се досадило живети — а о голманима, боксерским шампионима и филмским глумицама као идеалима данашњице и да не говорим.

Настаје најозбиљније питање: шта да се учини, да данашњој омладини омогућимо што правилније душевно развијање?

Активност омладине треба правилно схватити. Она није програм, него иживљавање и треба бити на опрези, да то иживљавање неподесним поступком не буде у души фиксирано па да постане програм. Омладина не иде за извесним одређеним циљем већ претставља реакцију на све прилике које вређају идеализам и осећај правде. Омладина треба да осети да у стремљењу за лепим, добрим и праведним није усамљена, али треба и да зна, да се животни проблеми не решавају на пречац. Са омладином треба тражити и одржавати контакт, да се види и зна што је тишти и да јој се по могућности помогне. А за то је неминовно потребно један добар васпитни систем у школи и у дому. Један васпитни систем који ће моћи омладину довести до сазнања и уверења, да јој је прва и најсветија дужност, а шта и она сама хоће, да буде стваралачки члан своје уже националне и шире људске заједнице; треба јој у душу усадити веру, да је њена најприроднија тежња да буде добра и беспрекорна. Треба допустити да свој богодани и природни идеализам иживљује а не да укалупљавамо њихову слободу мисли и да јој уливамо страх, него да јој дајемо истинско знање испуњено садржајем стварног сазнања и једну филозофију

истинског стремљења, која ће је оспособити да на свом идеалном путу и истраје.

Омладини ћемо се најбоље одужити тада, ако је свесно и по нашем најбољем знању и умењу оставимо неограничено наслеђе здравља, лепоте и истинског знања. Па смо и више учинили: јер предајући судбину народа у руку генерације која је претходила себи као поуздана омладина пуних идеала и стремљења, благословили смо и нашу ужу домовину и свеколики људски род, па ће ипак важити речи:

Где над оцем правда господари,
Ту над сином повесница бива!

In memoriam: br. Ing. Ferdo Senečić

Pretsjednik R. K. Zagreb, brat dr. Mlinarić, održao je na klupskoj sednici od 26 jula 1937, sledeći komemorativni govor, koji su članovi stojeći saslušali:

„Draga braćo! Žalosna mi je dužnost, da Vam danas sa ovoga mesta moram saopćiti tužnu vijest, da je naš dragi brat ing. Ferdo Senečić 22 o. mj. u Sarajevu za uvijek zaklopio oči.

Rotary klub Sarajevo odazvao se najpripravnije našoj molbi, te su njegovi članovi ispratili dragog nam pokojnika na vječni počinak i u naše ime položili vijenac na odar.

Brat Ferdo bio je sve do onoga časa, kada ga je baš među nama shrvala teška bolest, jedan od naših revnih i dobrih članova. Uvijek spreman svaku dužnost primiti i uvijek spreman prijateljski pomoći gdje je mogao.

Njegovo profesionalno zvanje, koje je od tako eminentne važnosti u našoj državi, a koje je u njemu bilo zastupano u jednom odličnom stručnjaku, dovelo ga je među nas, gdje se je uvijek osjećao ugodno i znao, da je okružen prijateljima.

Ing. Ferdo Senečić rodio se je god. 1879 u Beču te je u Zagrebu svršio gimnaziju kao odličan đak, a zatim prešao na Bodenkulturu u Beču, gdje je diplomirao, te se iza toga posvetio službi oko fabrikacije duhana, te je bio direktorom tvornica duhana u Mostaru i Sarajevu a konačno inspektorom državnog monopola u Zagrebu u kojem je svojstvu u svojoj 58 godini umro.

Svojom odličnom spremom i sposobnostima, postao je jednim od naših najiskusnijih i najspremnijih duhanskih stručnjaka.

Gdje god je službovao bio je omiljen ne samo kao izvrstan stručnjak, već i kao dobar drug u društvu, koji je kadkada znao da prijatelje razveseli duhovitim stihovima.

A tako žalimo i mi sada za njim, koji nas je konačno ostavio preselivši se onamo, od kuda povratka nema.

Šutnjom od jedne minute odaju članovi počast sjeni nezaboravnog druga. — SLAVA MU!”

IZ ROTARSKOG SVETA

ČEHOSLOVAČKA — 66 DISTRIKT R. I.

RAD GUVERNERA I DISTRIKTA:

Naš novi guverner rot. J. V. Hyka, primivši dužnost po svome povratku iz Nice, u svom prvom guvernerskom pismu stavlja celo svoje biće na raspoloženje čehoslovačkim rotarima, da im pomogne u klupskim i rotarskim stvarima, raduje se zajedničkom radu i zahteva od svih poverenje i prijateljstvo. Ceni zaslužni rad svoga prethodnika i naglašava važnost međunarodne službe. Guverner saziva skupštinu predsednika i sekretara u Přerov a u dane 4 i 5 septembra ove god. — Guverner poziva čehoslovačke rotare sa ženama — rotarskim sestrama, na međudistriktnu skupštinu rotara iz Čehoslovačke, Jugoslavije, Mađarske i Austrije, koju priređuje R. K. Baden kraj Beča 7 i 8 avgusta o. g. — Guverner saopštava da je usled iznenadne bolesti osnivača Rotarstva Pavla Harisa, morala da otpadne njegova poseta čehoslovačkom distriktu.

RAD NEKIH NAŠIH KLUBOVA:

Bratislava. Rot. Glazer držao predavanje „O odnosu crkve prema rotarstvu“. Ugostili su zastupnike sa skupštine Federacije unije za Društvo naroda. Rotari Dumba i Baxa dali su dva predavanja o Društvu naroda.

Brno. Proslavljena je svečano desetogodišnjica od postanka Kluba. Telegrafski pozdrav poslan predsedniku-oslobodiocu Masariku i svome članu rotaru Listu, koji je navršio 60 god. Rot. Srbko predavao o „Zadimljenom mestu“ a Cisař o Zlinskoj fabrici aviona.

Česka Třebova. Održali tradicionalnu večeru sa svršenim đacima Realne gimnazije. Na 500-tu sednicu R. K. Pardubice otišlo 7 članova.

Česka Buđejovica. 9 članova posetili R. K. Tabor. Teme raspravljanja bile su: raznolike: o nameštaju, o novom tipu škodinih automobila, o emaljiranju itd.

Hodonín. Odlučeno da izdadu brošuru o Slovačkoj sa tekstom češkim, nemačkim i engleskim, a sa ovim sadržajem: Preistorija, Kultura i narodopis, Privreda i zanatstvo, Turizam i sport. Rot. First je klubu doneo zastavice iz klubova Zürich i Paris.

Hradec Kralove. Rot. Ibler podneo zanimljiv referat sa svoga puta po Danskoj.

Hrudim. Na proslavu u Pardubicu išli korporativno i odneli poklon: kristalni pehar.

Karlovy Vary. Klupske sednice su pune gostiju. U junu je zabeleženo 64 gosta, većinom iz inostranstva.

Kolin. Odlučeno da se mitinzi srednječeških klubova održavaju četiri puta godišnje. Rot. Prohaska je veoma zanimljivo ispričao svoje uspomene iz doživljaja čl. legije. Pročitani je pozdrav francuskog predsednika Republike g. Lebrena.

Košice. Za 2 avgust spremaju proslavu 500-te svoje sednice. Rot. Krno je predavao o istoriji grada.

Kufna Hora. Veoma poučno je bilo predavanje rot. Jedličke: Plin, voda i zdravstvena tehnika. Dve su sednice posvetili opisu konvencije i putovanjem članova do Nice autom.

Liberec. Naglasili su važnost aerolinije do Praga. Odlučili o obliku klupske zastavice.

Marianske lazne. Pojava stranih rotara obilna. Rot. Petersee je dao lepa predavanja o Rotarskoj ideologiji i o Prijateljstvu a rot. Vajcverfer: Istoriske i kulturne crte mesne banje.

Melnik. Veslačkom klubu kao pobedniku u osmercu darovali za novi čamac 500 Kč. Dobrovoljcima iz Italije darovali za zastavu 50 Kč. a za statuu vinogradarstva 1000 Kč.

Mlada Boleslava. Sitni darovi nekim domaćim ustanovama; predavanja: gost Rubin o berberstvu, rot. Kraus o gastronomiji a rot. Rudl o novinarstvu. Za počasnog člana izabran ove godine rot. Šamal.

Novi Bydzov. Predavanja: gost Zavesky: Uspomene na putovanje u Zborov 1917, rot Groha o Slobodnom zidarstvu.

Olomouc. Tri rotara su namestili u svojim preduzećima 15 studenata Trgovačke akademije za vreme školskog raspusta.

Teplice-Šanov. Klub je posetio pastguverner i stari član ovog kluba rot. Herrmann iz Daira (Mandžurija). Isto tako i pastguverner rot. Buschmann iz Petropolis-Rio de Janeiro. Oba su održala predavanja o prilikama i klubovima tih zemalja.

Turč. sv. Martin. Korporativno posetili R.K. Banska Bistrica. Rot. Šmakal referisao o svome putu do Beograda i o političkim prilikama u Jugoslaviji.

Usti na Orlici. Udruženju Skauta-junaka podarili 300 Kč. Korporativno posetili R.K. Pardubice prilikom proslave 500-te sednice. Rot. Cihlař držao predavanje o osiguranju od požara.

Žamberk. Posetili trgovinu s vinom rot Hostorskog i oprobali mnogo sorti dobrog vina. Prošlu rotarsku godinu završili zajedničkim izletom do fabrike aviona rot. Mraza u Chocni, gde su razgledali fabriku i uzletali.

Vaclav Rudl (Mlada Boleslava)

FRANCUSKA — 49, 90 i 91 DISTRIKT R. I.

Izgleda da je podneblje Francuske veoma povoljno za Rotarstvo. Danas u njoj postoje i rade oko sedamdeset mesnih klubova sa preko dve i po hiljade članova. Pariski klub je izvanredno veliki, jer broji oko 220 članova. U drugim mestima, oni su znatno manji. Sastanci se održavaju jedanput nedeljno, ali su relativno slabo posećeni, jedva 50 do 60%. Klubovi su podeljeni u tri distrikta: 49-ti, 90-ti i 91-vi, koji treba sada da se spoje u jedan distrikt kako bi saradnja bila tešnja i rad sređeniji.

Stranci, koji putuju za Francusku — a mislim na većinu, kojima tamošnje prilike nisu dovoljno poznate — opsednuti su i opčinjeni mislima o velikoj Pariskoj izložbi. Kad tamo stignu, konstatuju naprotiv, da je ta velika moderna izložba prvenstveno jedna turistička atrakcija, a da je ceo javni i privatni život sav apsorbiran veoma krupnim, veoma ozbiljnim socijalnim, ekonomskim, finansijskim, unutar- i spoljno-političkim problemima, čiji teret svako oseća i o čijoj ozbiljnosti ne može biti sumnje.

Sletstveno i sasvim prirodno i život francuskog Rotarstva pod uticajem je takve situacije. Španija, devalvacija franka, socijalne reforme, fiskalna opterećenja, ako nisu predmet samog referata na klupskom sastanku, oni su predmet ozbiljnih i zamišljenih razgovora. Pa ipak, koliko sam mogao da vidim i saznam, ti su sastanci još uvek zanimljivi i korisni. Na njima nikad ne nedostaje duhovitost i vedro raspoloženje, koji karakterišu Francuza, a prisustvo lepih gošća blagorodno utiče na atmosferu da se zaboravi na prošlost, ne misli na budućnost i kao magijom alhemičara pretvori u zlato, težak metal života. Povremeno se priređuju i interklupski sastanci, lepo organizovani, korisni za Rotarstvo i njegova stremljenja; korisni za članove, čiji se krug poznanstva i prijateljstva time širi, korisni po društvo uopšte jer su u duhu bratstva i mira.

Drag. Pavlović (R. K. Beograd)

ŠVAJCARSKA — 54 DISTRIKT R. I.

Švajcarska je dala više materijala za ovaj referat, pre svega sam književni list *Der Schweizer Rotarier* uređuje se savršeno na tri jezika a sem toga imao sam na raspoloženju vrlo lepe i iscrpne izveštaje klubova u Cirihi, Bazelu, Bernu i Glarus-u od svega 15 klubova koliko ih u Švajcarskoj ima. Do krajnosti tačno, koncizno, pregledno i estetski vodi svoje nedeljne izveštaje Cirihi sa svojih 117 članova. Iz njih se vidi poimence svako nedošavše, izvinjujuće ime kao i imena došavših gostiju rotara i nerotara, procent frekventnosti, poseta kod stranih klubova itd.; frekvencija je prosečna u Cirihi 72.96% dok je najveća u Bernu 78.65% najmanja u St. Moricu 53.16%. No ako je u St. Moricu najmanja frekvencija, ona je ove godine bila interesantna posetom kao što se to iz Januarskog izveštaja ovog kluba vidi a koji glasi: „NJ. Ekselencija Rotar Dr. M. Stojadinović koji je u svoje vreme učestvovao pri charter-svečanostima u Sofiji da bi potom rotarske principe preneo i na politički život, doneo je svome narodu kao božićni poklon prijateljski pakt sa svojim susedom sa kojim je u skoroj prošlosti bio 3 puta u borbi“.

Najviše se u Švajcarskoj tretiraju međunarodna pitanja a naročito su omiljene teme „o miru“ što ovu državu čini naročito primernom rotarskom sigurno zato, što rivalstvo između rasa i jezika ne postoji — *l'esprit de mutuelle*.

Vodi se velika akcija za Španiju i iznosi teško stanje njeno kao i braće Rotara od kojih je po izveštajima kluba u Cirihi poginulo do sada više od polovine. Prikupljaju se u veliko prilozima za osirotele Špance.

Dalje su u Švajcarskoj stalno na dnevnom redu socijalna pitanja i to naročito ona, koja se tiču zaštite radnika i seljaka a to je i rotarski problem (u smislu devize „snaga putem radosti“ važeće u celom svetu. Tako primera radi sem u bolesti i vojske, radnik ima obezbeđen svoj nedeljni dan odmora, a Bazel obezbeđuje u godini i 15 dana ferija svakome radniku. Takvo postupanje sa radnicima dovodi do poželjnog rezultata kao na primer slučaj Brata Bišofa u Bazelu, koji je saopštio 25/I 1937 da mu je njegov saradnik Golfiš odbio ponudu

za povećanje plate; čak je tražio, da mu se ista smanji. Ima većih i lepših ideala od novca.

Na sednici od 5/X-1937 klub u Glorus-u otvorio je ferijalni logor u korist inostranih rotaraca pod imenom „Glarne Klub“.

O odlikama rotarstva govorio je jedan brat u Cirihi 2/III-1937 i doneo ovaj lepi zaključak:

„Najlepše odlike su rotarstva, što je u idejama duboko čovečanski i prost; nije ni američki, ni francuski, nemački, engleski itd. već čovečanski“.

Drugi brat u istom klubu 9/IV-1937 prilikom diskusije o klasifikacijama saopštio je sa svoga puta: „U Americi sedeo sam do jednog kelnera, u Rimu na lunšu izvinio se Kralj a u Beču primljen u je u klub jedan Kardinal. Dakle između kelnera, Kralja i Kardinala leži velika rotarska zamisao. Veštački staleži padaju i govori se od čoveka ka čoveku. S toga je za rotarski uspeh bezuslovan uslov što šira klasifikacija.“

Ciriški klub se malo prebacio kada je 9 aprila t. g. referisao o novom našem klubu u Velikoj Kikindi pa je objavio, da su u Jugoslaviji otvorena dva nova kluba i to:

jedan klub „Velika“
i drugi „Kikinda“.

Sa geografijom Jugoslavije je Švajcarska još malo u disharmoniji.

Ovo je kratak izvod o radu u Austrijskim i Švajcarskim Klubovima. Ako je kratak i malo interesantan krivica je nešto do mene a nešto i do mršavog materijala koji mi je dat na ugled.

St. Vagner (R. K. Beograd)

AUSTRIJA — 73 DISTRIKT R. I.

Crpeo sam podatke iz lokalnih izveštaja klubova: Beča, Badena, Wiener-Neustadt-a i Graca. Mesečnog časopisa za sve klubove Austrija nema, ali je zato nedeljni izveštaj bečkog kluba i ako pisan mašinom vrlo lep i iscrpan dok Grac izdaje svoj nedeljni štampan izveštaj koji je vrlo interesantan i koristan. Austrija i Nemačka sastavni su delovi jednog istog distrikta.

Kao klub najveći je bečki sa 106 članova od kojih 19 imaju 100% frekvenciju dok Baden od 19 aktivnih članova ima 10 članova sa 100% frekvencijom. U novembru prošle god. proslavio je Beč izmirenje sa Nemačkom, dok je u Gracu pak predsednik Toman na sednici od 27 Januara 1937 god. vrlo lepo propratio ostvareno prijateljstvo između Jugoslavije i Bugarske.

Brat Štajner iz Vukovara održao je u Badenu lepo predavanje 30 Novembra 1936 o ribarstvu u Jugoslaviji i time unekoliko postao konkurent našem bratu Miki Petroviću. Inače ovaj klub vrlo slabo radi tako, da je za 2 meseca u januaru i februaru ove godine imao svega 6 sastanaka ali zato stoji u vezi skoro sa svima klubovima u Jugoslaviji

Grac često iznosi članke i izveštaje naših klubova i članova. Članak „Veliki i mali“ od brata Dr. Ive Sorli-a iz Maribora; knjiga brata Turkovića sa Sušaka; „O Hrvatskoj Slovenačkoj granici“ itd. bili su predmet diskusija od nekoliko sednica. Kao i ranije tako se i sada primećuju osobito srdačni odnosi između klubova u Gracu i naših u Ljubljani i Mariboru, kao i naročite velike simpatije za Dubrovnik.

St. Vagner (R. K. Beograd)

Iz našeg Distrikta

Život i rad naših klubova u mesecu julu 1937 god.

Promene u članstvu:

Novi članovi:

Mesto, prezime, ime i zanimanje	Klasifikacija	Adresa: poslovna privatna
Zagreb		
1) Dr Teodor Pejčić, gradonačelnik grada Zagreba	Komunalna politika Municipal policij	Opštinski dom
2) Ing. Fedor Jamnický	Direktor Titanit D. D.	Pantovčak 35
3) Rudolf Knežević bankarski činovnik	Šef prodaj. odeljenja tvornice aluminiija	Zrinjski trg 14
Sušak		
4) Milvoje Mezzorano profesor	Državna Trgovačka akademija	Državna Trg. akad.
5) Dr Janko Komljenović lekar	Banovinska bolnica	Ban. bolnica
Sarajevo		
Dr Stojan Novaković lekar-hirurg	Banovinska bolnica	Banovinska bolnica

Istupili iz kluba:

Beograd — Dr Teodor Pejčić, zbog premeštaja
 Karlovac — Ing. Fedor Jamnický, zbog premeštaja
 Niš — Dr Stojan Novaković, zbog premeštaja
 Zagreb — Ing. Ferdo Senečić, umro 22 jula 1937

Počasnno članstvo za 1937—38

Zagreb: 1) Josef Schulz — Pečky, ČSR
 2) Edo Marković, — Beograd
 Sušak: 3) Victor Car Emin — Sušak

KRATKE BELEŠKE

U svima klubovima 77 distrikta pročitano je Oproštajno pismo pastguvernera br. d-ra Vlad. Belajčića, koje je svuda izazvalo izraze duboke zahvalnosti svih jugoslovenskih rotara za uspeli, rodoljubivi i požrtvovani rad br. Pastguvernera.

Isto tako u većini klubova učinjen je komemorativni spomen i žalost za rano preminulim poglavarom Srpske pravoslavne crkve Patrijarhom Varnavom.

Predavanje br. Miroslava Libi. Skreće se pažnja da je oštampano predavanje „O našem kovanom novcu“ u prvom broju Jugoslovenskog Rotara, u svesci za juli o. g., održao u Varaždinu još 30 aprila o. g. Dakle, mnogo ranije no što je ovo pitanje pretresano u Narodnoj skupštini.

Pregled rada naših klubova

Banja Luka. Br. Boberić primio je pretsednički čekić iz ruku br. d-ra Moljevića i pritom su izmenjeni pozdravi starome i novome pretsedniku. Ostale sednice su provedene u najlepšem drugarskom zabavljanju, te je i ovde još jednom potvrđena činjenica da su rotarski klubovi preka potreba baš manjih gradova u našoj otadžbini.

Beograd. Beogradski rotari svoje letnje sastanke provode van svoga utvrđenog stana kod „Srpskog kralja“. Jedno je večer provedeno u Topčiderskoj restoraciji, drugo na Dedinju, a treće na Dunavu i Savi, na zasebnom brodu gostoljubivog brodovlasnika g. Drag. Joksimovića ovd. industrijalca. Novi pretsednik dr. Andra Nikolić odlučio je da letnjim sastancima uvek prisustvuju i naše sestre odn. žene braće rotara i da se ovi sastanci ponajpre posvećuju drugarstvu i boljem međusobnom upoznavanju. Naravno da su i na ove sastanke gosti i rotari i nerolari uvek dobro došli.

Bitolj. Ovaj klub je posetio kao nerotar g. dr. Miodrag Grbić, kustos Muzeja Kneza Pavla. Na otpozdrav br. pretsednika zahvalio se g. dr. Grbić i pozvao sve članove R. K. Bitolj, da vide otkopane delove stare rimske Heraklije, gde će on kao rukovalac na otkopavanju održati predavanje o ovome starome gradu i upoznati članove sa rezultatima dosadašnjeg rada. Jednu pohvalnu novinu je uveo ovaj klub: članovi preko leta drže sednice u bašti gde su u isto vreme i bioskopske pretstave. Br. Jevtić, kao sopstvenik hotela, pruža braći i ovo letnje uživanje, naravno bratski — besplatno.

Čuprija-Jagodina-Paraćin. Klub je primio od Centrale u Čikagu potvrdu prijema u veliku rotarsku porodicu. Registracija ovog kluba nosi broj 4314. Jedan američki klub u Džonstaunu (Pensilvanija S. A. D.) ima broj 314, te je stoga američki klub čestitao moravskom klubu najsrdačnije i oslanjajući se na brojni napredak od 4000 klubova želi veliki uspeh. Na jednom jagodinskom sastanku odlučeno je da se br. Guverneru predloži 4 septembar za dan proslave čartera. Nameravani izlet sa sestrama u Senjski Rudnik odložen je zbog smrti Patrijarha Varnave. Predavanje je održao br. Žika Nikolić: Utisci s puta po Francuskoj i sa Pariske izložbe. Inž. Stojšić je dao iscrpan referat o radu Balkanskog Instituta u Beogradu i predložio da se sva izdanja ovog Instituta nabave za klupsku biblioteku.

Dubrovnik. Za vreme leta klub drži svoje sastanke u hotelu „Lapad“. Pored gostiju rotara iz domaćih klubova, beleži klub posete iz stranih klubova: Chicago, Jaffa-Tel-Aviv, Prerov (Čsl. br. dr. Josef Jurka) i London. Zapažena je naročito poseta brata Feighnera iz R. K. Chicago, praktičnog radnika u rotarstvu, čije je stvaralačko delo bilo uveliko priznato i cenjeno na nedavnoj Rotarskoj konvenciji u Nici. Pri odlasku iz Dubrovnika br. Feighneru je predat za uspomenu jedan lep poklon koji ga je uveliko zadovoljio. Brat N. Vukčević referisao je vrlo iscrpno i informativno o svome putovanju iz Nice u Pariz, na svetsku izložbu, zatim u Nemačku i o svojim posetama koje je učinio R. K. u Parizu i Berlinu. Brat Drag.

Pogačić referisao je o vrlo jakoj građevnoj delatnosti u Dubrovniku ove godine. Brat Jovo Bravačić o podizanju novog, modernog kupališta na Lapadu, koje će po uređenju i komforu moći da se ravna sa evropskim kupalištima. Na sastancima su dodirivana mnoga pitanja iz oblasti turizma.

Karlovac. Povodom predavanja br. Matica o Socijalnom staranju i vaspitanju abnormalne dece u R. K. Ćuprija, dao je br. Cindrić opširne komentare i izložio potrebe o što obilnijem radu rotarskih klubova u tom pravcu. Na jednoj sednici vođena je detaljna debata o Konkordatu. O Nici i o Konvenciji u Nici održao je predavan je br. ing. Naumović. Za unutrašnji život kluba doneto je važno rešenje: da svaki član koji na vreme ne otkaže svoj dolazak u Klub mora položiti ceremonijaru određenu svotu u ime oštete za pripremljenu večeru.

Ljubljana. Pretsednik Dr. Božić ustupa svoje mesto novom pretsedniku starom znancu i oprobanom rotaru br. dru Krejčiju, koji krasnom besedom daje svoj uvodni govor. Ljubljana osniva svoj kumovski klub u Kranju, koji zasad radi svaki drugi utorak u hotelu „Stara pošta“. Klub uvađa jednu unutarnju novinu, da svaki član koji opravdano ili neopravdano izostane sa sednice mora platiti kazne 10 dinara. Rot. Potočnjak predaje o Ustanovljenju soc. ekon. instituta u Ljubljani, koji ima da posluži kao podloga za vođenje naše ekonomske i socialne politike. Ing. Vaclav Beneš iz R. K. Hradec Kralove pozdravlja se kao mio gost. Sprema se jedan širi intersity meeting u jednom pograničnom hotelu na kome bi učestvovali klubovi: Villach, Klagenfurt, Ljubljana i Kranj. Rot. Costoperaria održao je vanredno lepo predavanje o Leonardu da Vinci, čije je slike iduće sednice pokazivao. Da Vinčijeva „Tajna večera“ ostavila je na braću dubok utisak. Br. Stanko Kmet podneo je referat sa svog velikog puta po Evropi. Klub je dobio od R. K. Petrovgrad lep venac od pšeničnih klasova sa zastavicom. Poklon je učinio na braću prijatno raspoloženje.

Maribor. Skupljeno je 1000 dinara za postradale od nevremena u okolini Varaždina. Rounde table se i ovog meseca održao dva puta u Rogaškoj Slatini. Povodom referata mnoge braće o lepotama našeg Jadrana, konstatovalo se da je broj turista smanjen usled sniženih cena u susedstvu. Ali se isto tako videlo da mnogi stranci putuju od Maribora do Sušaka s celom kartom, odakle prelaze u tuđe krajeve, ali pri povratku ne zaborave da opet svrate na Sušak gde overe svoje putne karte i vraćaju se besplatno kroz našu zemlju. Ovoj zloupotrebi vozni karata trebalo bi stati na put. U Rogašku Slatinu prviput je došlo 6 rotara iz Maribora a drugi put su zbog rđavog vremena mnogi izostali; ipak je sednica u Rog. Slatini ispala odlično zahvaljujući mnogim rotarskim gostima: br. Pržić iz Beograda, Vladan Bogdanović iz Skoplja, trojica iz Osijeka, dva iz Zagreba i jedan iz Zemuna. Pretsedavajući br. Gračnar pozdravio je sve goste i tom prilikom komemorirao smrt Patrijarha Varnave, izražujući pritom duboko saučešće svima jugoslovenskim rotarima prav. vere. Mariborci su ovom prilikom pozvali sve prisutne

da posete Mariborsku nedelju, obećavajući gostima da će zabavni deo mariborskog sastanka biti na Veseličnom prostoru na Sajmištu.

Niš. Dr. Petković je ustupio predsedničko mesto br. Antiću, koji se lepim govorom zahvaljuje svoj braći kao i svom prethodniku. Brat ing. Knežević izveštava braću o prethodnim opštinskim radovima u Nišu. Predavanje br. Dijamanta R. K. Subotica pročitano i saslušano s dopadanjem. Gost rot. dr. Milajev iz R. K. Petrovgrad dao je istorijat petrovgradske pivare još od pre rata, kao i o ostalim prilikama koje vladaju u Petrovgradu.

Novi Sad. U prisustvu 8 gostiju nerotara i 7 rotara iz Sombora izvršen je svečani prijem dvojice novih članova. Br. Julije John dao je vrlo iscrpan referat o Konvenciji u Nici a br. Manojlović pored Nice opisao je živim bojama svoje putovanje po Italiji, a na idućoj sednici opisao je put po Francuskoj koji je on učinio autokarom preko Alpa. Prema izjavi predavača putevi kroz Francusku, koji se na dva mesta penju na visinu od 2000 m, odlični su i nimalo ne izostaju iz čuvenog i dobro reklamiranog austrijskog puta preko Grossglocknera.

Osijek. Primajući po drugi put predsedničku dužnost Dr. Prok. Uzelac održao je veoma značajan govor o radu u prošloj godini kao i programu nove rotarske godine. Odajući zahvalnost svima trudbenicima naglašava naročito rad pastguvernera Belajčića i pozdravlja usrdno i novog guvernera Pavlovića. Rot. Stepansky referiše o vrlo uspelom predavanju br. Wachslera u Vukovaru o Rotarskoj konvenciji u Nici. Primećen je iz izveštaja R. K. Klagenfurt (Austrija) nerotarski govor predsednika R. K. San Remo — Italija. Br. Pinterović pokreće pitanje o obnovi Klasične gimnazije u mestu. Vrše se pripreme za proslavu 400-te sednice koja će se održati u Bogojevu 14 avgusta. Br. Krešić je predavao o značenju Međunarodne trgovačke komore. Na poslednjoj sednici ovog meseca posetili su u velikom broju braća-rotari iz Vukovara. Br. Wachsler R. K. Vukovar, održao je vrlo lepo predavanje o Konvenciji u Nici. Vukovarci su izjavili da će korporativno doći na svečanost u Bogojevu.

Pančevo. Predsednički čekić drži ove sednice br. Viljem Kundt evangelički pastor u odsustvu br. predsednika dra Svete Mihajlovića. Br. Kundt je sa vođama evangeličkih crkava Nemačke, Austrije i Čehoslovačke načinio izlet na Oplenac i Avalu gde su se poklonili seni Blaženopočivšeg Kralja Aleksandra I Ujedinitelja i Nezanog junaka. Izlet je omogućen automobilima rotarske braće iz Kluba, a na učesnike je ostavio dubok utisak te su se vratili svojim kućama s puno hvale i sa najlepšim uspomjenama. Osečku proslavu u Bogojevu čestitaće klub brzojavom a za lečenje jednog tuberkuloznog deteta podareno je 300 dinara. Brat Sokop je održao uspelo predavanje o Pariskoj izložbi i francuskom narodu.

Petrovgrad. Letnji sastanci održani su u bašti kantine Veliko-bečkerečke fabrike šećera. Br. Miša Stanković održao je predavanje: „Jadranska straža i njen

zadatak a br. Dragan Danilo: „Lepote našeg Jadrana“. Oba ova predavanja održana su na sastanku koji je bio posvećen našem Jadranu. Br. Bogoljub Milošević referisao je: „Konvencija R. I. u Nici“ i „Etički propisi Rotarstva“, a br. Dr. Dimitrije Kristić: „O prvom rotarskom cilju“. Pretresano je pitanje karitativne akcije kluba u primanju pitomaca koje bi klub školovao i stvorio im karijere. Isto tako pretresano je i pitanje gradske tržnice. Primljen je jedan nov član kluba. Za studentski logor u Zlarinu odobreno je 800 dinara. Oko izmeštaja gradske pijace otvorila se duga i plodna debata. Na sastanke pozivani su i gosti-nerotari.

●

Sarajevo. Brat pastpez. Ivo Vranić šalje iz Zagreba na uspomenu novu mapu Tomislava Krizmana: Bosna i Hercegovina. Brat Ing. Groi drži predavanje o uspesima u Srednjoj tehničkoj školi. Braća Berković i Ristić iznose svoje mišljenje o novom zakonu o kovanom novcu. Br. prets. Dr. Besarović u toplom govoru komemoriao je smrt brata Ing. Senečića, člana R. K. Zagreb, koji je umro u Sarajevu. Br. prets. toplim riječima pozdravlja našeg novog člana, br. Dr. Novakovića, bivšeg člana R. K. Niš. R. Klub Usti n. L. šalje svoju zastavicu, u znak zahvalnosti na prijemu brata Kroha. Brat Dr. Ulmaski daje izveštaj o poseti pariske izložbe.

●

Skoplje. Održano je pet sastanaka, od kojih jedan kao sestrinski u veoma priyatnom Opštinskom parku. Održao je predavanje brat Ljubomir Marković: Pariska izlžba i naš paviljon. Brat Marković je kao delegat Ministarstva šuma i ruda uzeo učešće u Parizu i na međunarodnoj konferenciji za razmenu dobara. Veći broj braće uzima vidno učešće u priprema ma za pretstojeću proslavu 25-togodišnjice oslobođenja Južne Srbije u mesecu oktobru.

●

Slavonski Brod. Klub odlučuje da jedan svoj sastanak u mesecu avgustu održi u Bogojevu sa proslavom osečkog kluba. B. Slavko Brdarić održao je predavanje o Socijalnom osiguranju radnika.

●

Sombor. Usled letnjih meseca frekvencija je u opadanju pošto se jedan deo braće nalazi na letovanju i bolovanju. Br. Julije Müller održao je referat o novosklopljenom Jugoslovensko-Švedskom trgovinskom ugovoru. Pretresan i primljen je program za 1937-38 rot. godinu dok se ostalo vreme posvetilo unutašnjoj ekstenziji i gajenju drugarstva.

●

Split. Ing. Pane Mardešić prima dužnost pretsednika kluba iz ruku br. dra Petra Rismondia. Jedno lepo večer provedla su braća u Kaštel Gomilici na imanju br. pretsednika. Odlučeno da se novi guverner brzojavom pozdravi. Jedan sastanak je određen da se provede u Sutivanu na ostrvu Braču, a u gostoljubivom domu br. Markova. Br. Karel Glanz iz R. K. Tabor zahvaljuje na lepom prijemu. Sve ostalo vreme provedeno je u unutrašnjem učvršćivanju kluba.

Stari Bečej. Brat pretsednik Velizar Šuput predlaže da se govor br. pastguvernera Belajčića unese u celosti u zapisnik zbog njegove velike važnosti po narodne manjine, čijih pretstavnika ima i u ovom Klubu. Isto tako br. dr. Galamboš u ime svoje i svojih drugova toplo zahvaljuje br. pastguverneru. Jedno uspelo veče proveli su članovi ovog kluba na salašu br. Weignera. Tu je br. Šuput izneo potrebu što jačeg upoznavanja članova sa rotarskom ideologijom i svima rotarskim pitanjima i toplo preporučuje braći detaljno čitanje „Jugoslovenskog rotara“. Br. pretsednik daje iscrpan referat o pitanju aerodroma, koje je njegovom zaslugom, kao pretsednika Aero-kluba, povoljno okončano. Gost nerotar g. Triva Budišin u svome otpozdravu naglasio je da do tada nije bio upućen šta je Rotarstvo i kakve ciljeve ima, ali da je sada stekao utisak da R. K. ima lepe i idealne ciljeve, da je to koristan klub i da svojim radom može mnogo doprineći zajednici u kojoj živimo. Sa svoje strane obećava klubu svaku pomoć.

Subotica: Novi pretsednik br. Roth sprema svoje članove za jesenji ozbiljni rad a leto posvećuje što boljem učvršćivanju drugarstva. Na jednoj takvoj letnjoj sednici držala je pretsednički čekić sestra dra Martinisa, koja je — prema muškom izveštaju — upravljala sednicom s mnogo uspeha. Na jednoj drugoj sednici bilo je 12 gostiju iz Subotice, brat pretsednik je upotrebio ovu priliku da što jače populariše Rotarstvo, održao lepo predavanje o Rotarstvu, njegovoj svrhi i ciljevima. U ime gostiju zahvalio se lepim govorom Dr. Aleksandar Magarašević, koji je bacio dva-tri detalja iz istorije osnutka ovog kluba, kada je i on bio za klub zainteresovan, pomenuvši pri tom i rad br. Voje Kujundžića na osnivanju kluba u Subotici. Brat Konen je referisao o poseti br. kluba u Karlovim Varima.

Sušak. Primljena su dva nova člana. Počasno članstvo obnovljeno rot. Viktoru Car Eminu. Br. Dr. Lipovšak drži predavanje o dužnostima rotara i prijateljstvu među braćom, među klubovima, među zemljama i narodima. Telegrafski je čestitan imendan br. dru Viktoru Ružiću, sada Banu Savske banovine.

Varaždin Predavanja su održala braća Dr. E. Krajanski: Moje putovanje po italijanskoj Toskani i boravak u Monte Catini, Kalafatić Dr. Vel.: Razgledanje pariske izložbe i put kroz Njemačku i po Rajni. Dr. Leitner: projekcije umjetničkih slika i spomenika u Firenci. Klub je sabrao 1.000.— din. i darovao postradalim od tuče u Varaždinskom srezu. Klub je svečano proslavio svoj 350-ti sastanak u vidu međukluskog sastanka sa R. K. Zagreb (8 članova) i Maribor (3 člana) u Varaždinskim Toplicama.

Klub pomaže stalnim mjesečnim doprinosom jednog člana Umjetničke Akademije u Zagrebu.

Vinkovci. Pored unutrašnjeg sređivanja u klubu pala je još i odluka da se u što većem broju ide na osečku proslavu u Bogojevo, gde će br. Basler držati predavanje o služenju u zvanju. Za Bogojevo prijavilo se 11 članova (od 16, koliko ih svega ima), te će se tako jedan redovni sastanak R. K. Vinkovci održati u Bogojevu.

Vršac. Novi predsednik br. Joca Georgijević, primivši dužnost od br. dr. Rozenberga, održao je lep govor s nadom za uspešan rad u klubu. Pročitana pisma pastprezidenta R. I. Manije-a i sekretara R. I. Peri-a ostavili su dubok utisak kod članova. Br. predsednik upozna je braću sa Uredbom o unapređivanju vno gradarstva, koja će odsad činiti ograničenja sadenja vinove loze i podizanja vinograda. Ovo ograničenje će pogoditi teško i vršačke vinograde. Olučeno da se preduzmu potrebni koraci na nadležnom mestu, kako bi se vršački vinogradi spasli u celosti.

Vukovar. Novi predsednik br. Toma Maksimović održao je lep govor pri prijemu dužnosti, iznevši i požrtvovani rad svoga prethodnika br. Wachslera. Da bi se osečka proslava u Bogojevu što bolje izvela odlučeno je da je R. K. Vukovar u što većem broju poseti Osijek 29 jula i tada urede pitanje o predavanju br. Wachslera na toj svečanosti. Na sednici Upravnog odbora utvrđen je program rada za naredno tromesečje.

Zagreb. Braća Tomljenović i Alaupović podneli su svoje izveštaje iz Nice, Marselja, Londona i Pariza. U Parizu su se sreli sa Pavlom Harisom i ovaj im je obećao da će idućeg proleća posetiti Jugoslaviju. Novi predsednik R. I. rot. Mor. Duperrey zahvaljuje na čestitci i obećava skorou posetu Jugoslaviji. Zajednički sastanak Zagreba i Varaždina prilikom 350-te sednice R. K. Varaždin ostao je u trajnoj uspomeni. Iz Zagreba je učestvovalo 9 rotara. Na proslavu R. K. Osijek određuje se br. Rudolf Knežević. Brat dr. Milovan Zoričić daje opis Lovačke izložbe u Zagrebu, koja će biti sastavni deo Međunarodne izložbe u Berlinu, a posle toga će se preneti u Beograd. Odaje se komemorativna pošta povodom smrti srpskog patrijarha Varnave, kao i pomen svome članu ing. Fedru Senečiću, koji je umro u Sarajevu i u mesto venca podaruje se 500 din. u fond za sakaću decu. R. K. Usti na Labi, šalje svoju zastavicu u znak zahvale za bratski prijem rot. Krohe. Br. Jelačić iz R. K. Skoplje referisao je o R. K. u Parizu a br. Govorković iz R. K. Osijek o R. K. u Salzburgu.

Zemun. Održani su sledeći referati: brat Viktor Vikerhauzer „O pojačanju radio stanice u Beogradu“, brat Franja Jenč „Put autom za Pariz i natrag“ i brat Teodor Mahin „Let ruskog avijatičara Gromova i drugova preko severnog pola“. Kao novost uvedena je da u mesecima julu i avgustu mogu redovnim sastancima prisustvovati i sestre.

77 DISTRIKT R. I.

PRISUSTVOVANJE NA KLUPSKIM SASTANCIMA

IZVEŠTAJ ZA MESEC JULI 1937 GOD.

Redni broj	IME KLUBA	Broj članova konc. meseca	Broj održ. sastanaka	Prosečni broj članova	Prosečni broj prisutnih čla- nova	Prosečni me- sečni procenat	Sastanci sa 100%	Primedba
1	Bačka Topola	17	4	17	14	82.00	1	
2	Banja Luka	15	5	15	9.40	62.58		
3	Beograd	50	4	50.5	24.00	47.41		
4	Bitolj	22	4	22.5	14.50	64.35		
5	Čuprija-Jagodina-Paraćin	25	4	25	15.25	66.50		
6	Dubrovnik	19	5	19	15.20	69.47		
7	Karlovac	25	4	25.5	14.50	60.65		
8	Leskovac	21	5	21	15.10	61.56		
9	Ljubljana	41	4	41	25.60	64.02		
10	Maribor	41	4	41	27.20	66.46		
11	Niš	21	4	21	15.50	64.28		
12	Novi Sad	36	5	36	25.00	69.99		
13	Osijek	31	5	31	24.20	78.06		
14	Pančevo	29	5	29	22.50	77.90		
15	Petrovgrad	21	4	21	16.50	78.56		
16	Sarajevo	24	4	24	15.00	62.00		
17	Skoplje	29	5	29	15.80	48.68		
18	Slavonski Brod	18	4	18	14.50	80.55		2
19	Sombor	17	4	17	10.75	67.59		
20	Split	19	4	19	14.50	76.52		
21	Stara Kanjiža	24	4	24	14.20	59.57		
22	Stari Bečej	18	5	18	12.00	64.55		
23	Subotica	31	4	31	20.75	66.82		
24	Sušak	30	4	29	24.50	84.75		
25	Šibenik	18	5	18	12.60	70.00		
26	Varaždin	22	5	22	16.80	76.57		
27	Velika Kikinda	16	4	16	10.20	64.06		
28	Vinkovci	16	4	16	10.00	62.50		
29	Vršac	20	4	20	15.50	77.50	1	
30	Vukovar	16	4	16	12.50	78.12		
31	Zagreb	52	4	51.2	30.50	59.61		
32	Zemun	24	5	24	18.00	75.00		
	UKUPNO	804	139	805.7	558.55	2187.16	2	
	PROSEČNO	25.12	4.54	25.09	16.82	68.54		

NAPOMENA:

Broj klubova koji nisu poslali izveštaj: 2

Broj klubova sa frekvencijom 70% i više: 12

GDE SE SASTAJU I GDE OTSIEDAJU ROTARI?

<p>BAČKA TOPOLA KAFANA BAKAJI</p> <p>(utorak, 20 h)</p>	<p>MORAVA - ČUPRIJA KANTINA ŠEĆERANE</p> <p>(petak, 20 h)</p>
<p>BANJA LUKA HOTEL PALACE</p> <p>(petak, 20 h) topla i hladna tekuća voda, centralno grejanje, kafana</p>	<p>NIŠ HOTEL ORIENT</p> <p>(sreda, 20 h)</p>
<p>BEOGRAD HOTEL SRPSKI KRALJ</p> <p>(poned. 20 h) topla tekuća voda, centr. gre- janje, vodeći hotel u Beogradu</p>	<p>NOVI SAD TRGOVAČKI DOM</p> <p>(petak, 20 h)</p>
<p>BITOLJ HOTEL JEVTIĆ</p> <p>(sreda, 20 h) vodeći hotel u Bitolju, tekuća voda u sobama, garaža</p>	<p>OSIJEK GRAND HOTEL</p> <p>(četvrtak, 20 h)</p>
<p>DUBROVNIK GRAND HOTEL IMPERIAL</p> <p>(četvrtak, 20 h) vodeći hotel u Dubrovniku</p>	<p>PANČEVO PIVARA WEIFERT</p> <p>(sreda, 20 h)</p>
<p>KARLOVAC VELIKA KAVANA</p> <p>(ponedeljak, 20 h)</p>	<p>PETROVGRAD HOTEL VOJVODINA</p> <p>(sreda, 20 h)</p>
<p>LESKOVAC HOTEL KOSTIĆ</p> <p>(četvrtak, 20 h) tekuća voda u sobama</p>	<p>SARAJEVO HOTEL EVROPA</p> <p>(poned. 20 h) topla i hladna tekuća voda, centralno grejanje, garaža itd.</p>
<p>LJUBLJANA GRAND HOTEL UNION</p> <p>(sreda, 20 h) topla i hladna tek. voda, centr. grej., vodeći hotel u Ljubljani</p>	<p>SKOPLJE HOTEL BRISTOL</p> <p>(petak, 20 h) topla i hladna tekuća voda, centr. grejanje, garaža itd.</p>
<p>MARIBOR VELIKA KAVARNA</p> <p>(pon., 19.30 h) Café-Restaurant-Bar</p>	<p>SLAVONSKI BROD HOTEL CENTRAL</p> <p>(poned. 20 h)</p>

SOMBOR TRGOVAČKI DOM (utorak, 20 h)	VARAŽDIN GRAND HOTEL NOVAK pionir hotel svih staleža (petak, 20 h)
SPLIT HOTEL CENTRAL topla i hladna tekuća voda: kafana itd. (sreda, 20.30 h)	VELIKA KIKINDA HOTEL NATIONAL (sreda, 20 h)
STARA KANJIŽA KAVANA BAGI (sreda, 20 h)	VINKOVCI HOTEL LERNER (utorak, 20 h)
STARI BEČEJ HOTEL IMPERIAL tekuća voda, centralno grejanje, garaža (četvrtak, 20 h)	VRŠAC HOTEL SRBIJA (utorak, 20 h)
SUBOTICA HOTEL SRPSKI KRALJ topla i hladna tekuća voda, centr. grejanje, garaža itd. (sreda, 20 h)	VUKOVAR GRAND HOTEL (ponedeljak, 20 h)
SUŠAK TRGOVAČKI DOM (sreda, 20 h)	ZEMUN HOTEL CENTRAL topla i hladna tekuća voda, centralno grejanje, garaža itd. (četvrtak, 20 h)
ŠIBENIK GRAND HOTEL KRKA tekuća voda, centr. grejanje, garaža itd. (četv. 20.30 h)	ZAGREB GRAND HOTEL ESPLANADE vodeći hotel u Zagrebu (poned. 20 h)

**Prva Jugoslovenska
 tvornica vagona, strojeva i mostova d. d.**

Proizvadjia i popravljia :

vagone, tramvajska kola, mostove, željezne konstrukcije i dizalice

Strojeve za lomljenje:

kamena i rude, strojeva za transportiranje, transportne trake, transportne lance.

Kotlove:

za sve vrste i u svim veličinama : kao i kompletna kotlovska postrojenja te sve vrsti ložišta, po najboljim svetskim patentima za racionalno iskorišćivanje gorivog materijala.

Uredjaje za čišćenje i omekšanje vode

Generatore za proizvod plina : iz drveta i drvenog ugljena. — Rezervoare i gasometre autoklave i razne posude. — Ljevano željezo do 15.000 kg. pojedinačne težine u svakom sastavu. — Vatrogasne motorne štrcaljke.

DIREKCIJA U BEOGRADU :

Dom Izvozne banke, Terazije br. 5, telefon broj 21.504.

FABRIKA I POGONSKA UPRAVA : Slavonski brod, tel. br. 63 i 81.

Brzjavni : Lokomotive Beograd, odnosno Slavonski Brod.

FABRIKA ZA TEKSTILNU INDUSTRIJU
MITA RISTIĆ I SINOVI • NIŠ

Osnovano 1860 god.
Adresa za telegrame:
TEKSTILFABRIK
Telefon broj 70

**Veljko A.
Stefanović
Niš**

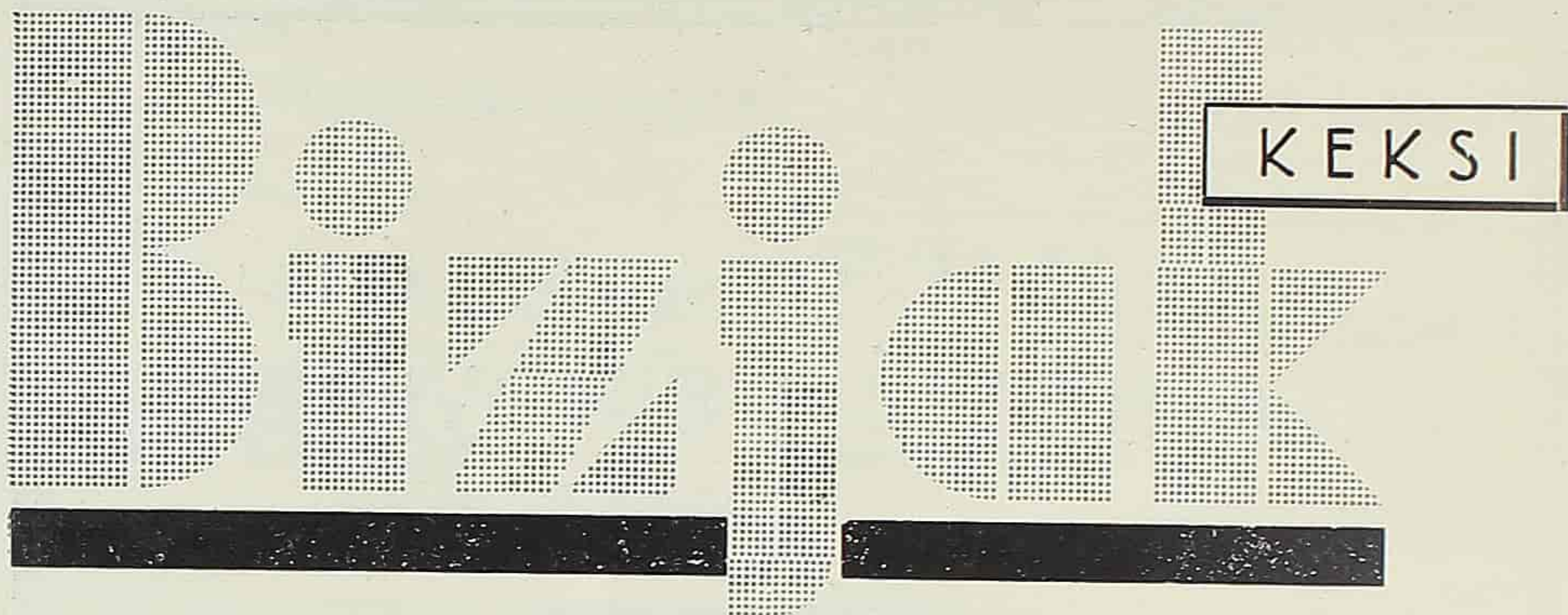

Veliko stovarište
gradje i gradjevin-
skog materijala.

**Andon
Andonović i Ko.
Niš**

ИНДУСТРИЈА
ЦИГАЉА И ЦРЕПА

ИКА К. ПАНИЋ

Извоз — увоз / Комисионарска агентура

Канцеларија: Београд, Кр. Петра 36

Рудник
каменог угља

»РТАЊ«

БРАЋЕ МИНХ

Београдска канцеларија: Краља
Милана улица број 6/1 — Телефони

22-319 и 28-815

Главна
продаја брикета за Београд

**Српско акц.
друштво угља**

Железничка 9. — Телефон 21-533

Пивара

БОРЂА ВАЈФЕРТА

А. Д.

БЕОГРАД

Прејоручује своје

чувено пиво

**Mehanička
tvornica
četaka**

„Siva“

Osijek

**Varaždinska
industrija
svile d. d.
Varaždin**

Proizvadjia : krepdješine
krepstatene ● žoržete
modne svilene štofove
za postavu, marame od
naravne i umjetne svile
Kupujmo domaće „Vis“
proizvode: Dobiva se u
svim boljim radnjama

YUGOSLAVIA EXPRESS AGENCY LTD.,

Setamship, Passenger and Forwarding Agents, (Telegr. "YUGEA"
DUBROVNIK 2.

Head Office

London S. W. 1. 25, Cockspur Street

Incorporating Yugoslav Travel Bureau

OFFICIAL TOURIST OFFICE FOR YUGOSLAVIA IN GREAT BRITAIN

ESCORTED AND INDEPENDENT TOURS.

SPECIAL FACILITIES FOR HOTEL RESERVATIONS TOURS-SIGHTSEEING

All tickets issued in London in advance for through journeys from England, The Yugoslav State Railways, Local and other Steamship Companies. Independent inclusive Travel etc.

Branch Offices: Belgrade, Zagreb, Sušak, Ljubljana, Sarajevo, Split, Fiume.

**GOODS CARRIED FROM & TO UNITED KINGDOM
AT REASONABLE THROUGH RATES.**

GENERAL AGENTS FOR:

Anglo-Saxon Petroleum Co. Ltd., Cunard Line, Anchor Donaldson Line, Blue Star Line, Cunard White Star Ltd., Orient Line, American Line, White Star Dominion Line, Ellerman & Papayanm Lines Ltd., Ellerman & Wilson Line Ltd., America Levant Line Ltd., Imperial Airways Ltd., Automobile Association.

Индустрија
мотора
А. Д.

Раковица

Београд

БЕОЧИНСКА ФАБРИКА ЦЕМЕНТА А. Д., БЕОЧИН ДУНАВСКА БАНОВИНА

Брзојавна адреса : ЦЕМЕНТФАБРИКА БЕОЧИН

ТЕЛЕФОН : НОВИ САД 24-05

Производи свуда признат и чувен Беочински I-а портланд цемент марке „СЛОН“ и специал-портланд цемент високе отпорности који далеко надмашују чврстоће прописане југослов. нормама.

Највећи део јавних грађевина у Југославији, железнички мостови и пруге, бетонски путеви, постројења за сузбијање бујица, бране водних задруга и т.д. изведени су беочинским цементом

Фабрика основана 1869 год. / Капацитет 30.000

Naš ponos

Izbacili smo stare strojeve, a pomoću novih najsavršenijih izradili smo takovu obuću, da se možemo sa kvalitetom i izradom natjecati i sa ameri-
kanskom proizvodnjom. Naše prodavnice snabdjevene su novom vrstom
muških polucipela, koje prodajemo zajedno sa kalupima, »Lord« kremom
za čišćenje, krpom za čišćenje, i sa kašikom za obuvanje za

Din 199.-

Posjetite našu prodavnicu. — Isprobajte naše posljednje modele. — Ra-
dimo neumorno na tome da našu proizvodnju usavršimo, da možemo udo-
voljiti potrebi najotmenijeg gospodina i najfinijem ukusu.

Bata